ROKU 2310

ČILI

SVĚT NYNÍ A ZA 400 LET.

Tiskl L. Klabusay, Holešov. Nákladem vlastním.

.: Roku 2310 .:

čili

Světi nyní a za 400 let.

Popisuje J. S. P.

Tiskem Lamberta Klabusaya v Holešově. :: Nákladem vlastním.

[1912]

Nyní.

Bylo to 30. května roku 1906, právě v tu středu před svátky svatodušními, na svátek sv. Ferdinanda a Felixe, když po Halenkově se strhl náramný shon; jeden druhého se ptal, co se stalo s Novosadem, mají-li ho už, kde jest atd.?

Pavel Novosad býval v Halenkově kostelníkem po několik let, platil za jednoho z pokročilejších mužů obce; jen jednu měl velkou vadu, že si rád přihnul, a to nejspíše při svatbách — zadarmo.

Tak tomu bylo i pondělí dne 28. května 1906. V hospodě u žida Hirsche slavila se svatba; vše bylo veselé, a není divu, že i kostelník Novosad se radoval s radujícími a si jak obyčejně přihýbal, jenže tentokráte, jak později uslyšíme, s jiným a můžeme říci velmi osudným rozdílem. Tolik však duchapřítomnosti míval vždy, že nezapoměl na svou povinnost.

I dnes ubíral se o 7. hodině večerní krouživým chodem do blízkého kostela odzvonit klekání.

Hlas zvonu na jeho povel zavzněl, blaholil nějakou chvíli, třikráte ku konci za duše v očistci zalkal a umlkl.

Marně čekali svatebčané Novosada do svého středu až konečně naň zapoměli a veselili se dále až do úsvitu

Jedna však bytost nezapoměla na Novosada, a to byla jeho věrná manželka; sotva se probudila, ohlížela se po svém muži. Když ho však doma nespatřila, ustrojila se, uzamkla ještě spící dítky v domě a šla k Hirschovi, kdež myslila ho jistě zastihnouti.

Jaké však bylo její sklamání! Novosad zde nebyl; zbylí svatebčané jí vykládali, že odešel zvonit klekání, ale od té chvíle se více nevrátil.

První myšlénka věrné ženy byla podívati se na věž kostelní, zda snad tam neusnul. Letem prošla hřbitov, nalezla dvéře od věže otevřené, plna zvědavosti vystoupila po schodech, rozhlížela se, ale manžela nikde neviděla. Prohledala všecky kouty, volala Pavla jménem, než vše bylo marné Odzvonila ranní modlení, domnívajíc se, že snad takto svého muže ze zdálí upozorní, pak zase volala, ale vše marné, vše nadarmo!

Celá ustaraná vracela se domů, různé myšlénky jí kroužily hlavou: snad odešel někam jen poslíkou, neb — Bože nedej! přihodilo se mu někde neštěstí a on zahyne bez pomoci lidské, snad — ó hrůzo! sáhl si na život.

Slunce vystupovalo výš a výše z pozadí hor, temné mlhy se rozprašovaly, nový krásný, jasný den ohlásil svůj příchod.

Bylo 6 hodin ráno.

Novosadová probudila své dítky, upravila jim šaty, než o nepřítomnosti otce jim ničeho nesvěřila; nač zbytečně dělati povyk, myslila si, snad se vrátí k večeru.

Čekala ještě pozdě do noci, ale všecko čekání bylo marné.

Že nové a větší starosti, ba úzkost naplňovaly její hruď, můžeme si snadno domysliti.

Časně ráno nevyspalá vstala a odhodlala se, že učiní této trapné nejistotě konec; ubírala se chvatným krokem k starostovi obce panu Kopeckému, aby se poradila a případně si od něho pomoci vyprosila.

Pan Kopecký byl muž vysoké a silné postavy, rozvážný a rozumný občan a k tomu ke všemu měl srdce na pravém místě; rád poradil a kde mohl, pomohl.

Vyslechnul Novosadovou a také hned byl ochoten jí pomocnou ruku nabídnouti.

Dal zavolati dva muže, kteří Novosada naposledy při svatbě viděli, ba i s ním u Hirsche před klekáním seděli.

Oba mužové, Šulák a Kořenek, se k p. starostovi dostavili, ale nemohli více udati, než-li to, co starosta Kopecký už věděl.

»Tu nezbývá jiná rada, než-li abychom zmizelého Novosada v okolí hledali,« řekl ustaraně starosta. »Vy dva jakožto rozumější občané převezmete hledání, dám vám ku pomoci ještě několik lidí, které zaplatím z obecní pokladny. Vy Šuláku, vezmete člun a plujte po Bečvě od Břežité dolů; vezměte s sebou dva muže, opatřte je háky. Vy Kořénku, dostanete 10 lidí, tyto rozešlete po okolních lesích — ať dávají pozor dolů na houště a na horu na stromy.«

Jak starosta ustanovil, tak se stalo. Mužové se rozešli na všecky strany, čímž zároveň se nutně roznesla po okolí pověst o zmizení kostelníka Novosada.

Nebylo ni človíčka v okolí, jenž by zprávu tu nebyl sledoval se zájmem. Znal přece kostelníka kde kdo: staří, mladí, dítky a všichni brali na jeho zmizení živou účast.

Lidé sbíhali se k řece Bečvě, živě rozmlouvajíce; jiní se přidali k hledajícím po lesích; většina pak po domech neb na návsi živě o tom záhadném případě mlu-

vila; p. správce hovořil o tom s panem polesným při vidličkové a p. starosta N. Hrozenkovský učinil o tom zmizení nejeden podařený vtip.

Byla právě dnes shora zmíněná středa, a třetí den od zmizení Novosada, kostelníka.

Téhož dne t. j. 30. května 1906 proplul Šulák se svou loďkou po Bečvě od Břežité až ke Vsetínu, dával bedlivě pozor na dno řeky, oba pak s ním mužové na oba břehy; každý na jeden.

Kořének rozdělil 10 mužů po vůkolních lesích a k těm se přidalo nových 34 dobrovolníků, po většině mužů, procházeli od rána až do noci lesy křížem krážem, prohlíželi houštiny, dívali se na stromy, ale vše nadarmo — po Novosadovi ni slechu, ni dechu.

Večer unavení vraceli se k starostovi, aby mu o svém bezvýsledném hledání podali zprávu a nové rozkazy přijali; po cestě byli provázeni houfem lidí, kteří se jich dotazovali, ale nemohli jiné dáti odpovědi, než-li že Novosada nikde nenašli.

Starosta vyptal se Šuláka, jak daleko doplul, Kořénka a jeho lidi, kudy chodili, a uznal, že voda jest dostatečně prozkoumána, jen ještě třeba projíti zadnější lesy.

To se také následujícího dne t. j. 31. května a 1. června stalo.

Dny 31. května a 1. června 1906 nepřinesly zase toho nejmenšího paprsku světla v záhadné zmizení kostelníka.

Ve vodě není, v lesích též ne, zbývá tedy jediná doměnka, že odešel do světa; snad se nachází v okolí, snad už dále? V tom nám mohou vypomoci jen noviny.

Starosta obce zaslal do krajinských listů »Noviny z Pod-Radhoště« a »Selských Hlasů« oznámení následujícího znění:

Kdo ví něco?

Z Halenkova zmizel dne 28 května 1906 Pavel Novosad, stolař a kostelník, 42 let starý, vysoké osmáhlé postavy, vlasů dlouhých černých, očí černých, tváře snědé oholené, nosu špičatého, v předu mu scházejí 2 zuby; šaty měl šedé, téhož večera měl přehozený kabát šedý »menšikov«. Dosud se nevrátil.

Kdo může o něm bezpečnou zprávu podati, obdrží odměnu 20 K.

Třikráte bylo oznámení v »Novinách z Pod-Radhoště« a »Selských Hlasech« uveřejněno, ale i to zůstalo bezvýsledným.

Pan starosta dostal sice dvoje udání, že ve Valaš. Meziříčí a v Blansku jest muž, na něhož se popis hodí, pátráním však zjištěno, že to Novosad není.

Nyní nezbývalo panu starostovi, než-li věc úředně na hejtmanství oznámiti, čímž provedl a dokončil úkol sobě svěřený.

C. k. okresní hejtmanství ještě jednou poslalo oznámení do světových novin »Weltblattu« pod záhlavím »Wer weiss etwas?«, třikráte bylo oznámení uveřejněno, ale zase bez výsledku. Jakoby kámen do vody hodil, po Novosadovi nebylo stopy.

»Podivná to věc, neslýchaná, nevysvětlitelná,« tak a jinak mluvili lidé v Halenkově a okolí, kroutíce hlavami »jak jen může zmizeti člověk beze stopy?« Snad ho někdo zavraždil a tělo jeho zahrabal, rozumovali ještě někteří.

Kostelník Novosad zůstal nevypátrán, a co se s ním stalo, nevysvětleno. Jen manželka a dítky oplakávaly otce, později se jen zaň modlily; lidé mluvili ještě dlouhý čas o zmizelém Novosadovi.

Halenkovští felcukáři zachovali na Novosada památku touto písní:

V Halenkově u kostela
býval kdysi kostelník;
pálenka mu moc voněla,
to byl jeho mocný lík.

Kdož pak neznal Novosada,
při křtu Pavla zvaného,
jeho oči, vlasy, záda, —
bytosť těla štíhlého?

Šel on jednou večer zvonit,
více se nám nevrátil.
Snad nám z věže oknem ulit,
nebo se tam rozpustil?

Nebo s duchy snad se spojil,
neviditelným chtěl být,
aby z nás si šašky stropil,
nás za blázny mohl mít?

Tak jsi od nás zmizel náhle!
Ještě dnes zní k Tobě hlas:
Kde jsi Novosadů Pavle?
Navrať se k nám v pravý čas!

Za 400 let.

Čas plyne jako voda.

Jaro popustilo vládu létu, léto podzimu, podzim zimě a už se píše r. 1907. I tento rok uplynul; uplynulo jich deset, sto až čtyři sta. Mladí dorůstají, staří umírají, staré generace ustupují novým a ocitá se v Halenkově zcela nové pokolení. S novým pokolením mění se mravy, způsoby života; pokrok v každém směru. Nové události zatlačily staré a není divu, že i na zmizení Pavla Novosada se zcela zapomělo. Jen zde onde udržela se známá píseň »V Halenkově u kostela.«

Uplynulo od zmizení Pavla Novosada sto let. Na faře v Halenkově jsou zcela jiní duchovní; též farní budova opravena. Ale ten kostelíček nejdéle vzdoruje zubu času. Kromě omítky a opravených několika tašek na střeše zůstává na něm vše při starém.

Čas, který se nedá ani na okamžik zastaviti, plyne dále, zanechává nových sto let za sebou, spěchá k novému století, až se objeví čtyřiadvacáté.

Píše se rok 2310.

Ó hrůza! jaký to rozdíl nyní a před čtyřmi sty lety!

Opět noví duchovní na faře, nyní už čtyři, poněvadž i obyvatelstva značně přibylo.

Farní budova byla znovu vystavena a rozšířena; nyní stojí už 100 let.

Kostel byl vícekráte opravován, ale nyní se už více nespokojí s pouhou opravou, poněvadž jest sešlý a nedostačuje pro takový počet věřících. Vždyť i Halenkov jest třikráte větší, nežli byl před čtyřmi sty lety.

I usneseno, aby kostel starý byl rozebrán a nový dle nejnovějších vzorů postaven.

Na jaře roku 2310 počala práce při kostele.

Byly ku kostelu svezeny železné pruty, sestaveny v lešení, a počalo se s rozebíráním střechy. Kousek po kousku zmizel, staré krovy složeny, načež přikročeno k vyklizení půdy chrámové.

Byly zde všelijaké staré předměty nalezeny, sepsány a zajímavější, jako nářadí, roucha, obrazy, sochy kostelní, odevzdány museu, méně cenné spáleny.

Nastojte! Vedle hromady starých ornátů leží lidské tělo!

Ihned shluklo se kol něho více dělníků, prohlíželi a ohmatávali je. Zdálo se jim, jako by se prsa zdvihala, jako by dýchalo.

Ano dýchá! Otvírá oči! — Jaký to člověk? Jak se sem dostal? Stáli všichni jako omráčeni!

Někteří neztratili duchapřítomnosti a spěchali pro lékaře. Přišli dva; byli zde ve dvou minutách. Kázali snésti tělo opatrně dolů, zanésti do blízkého domu a položiti na žíněnku.

»Člověk ten žije! Slabě dýchá! Zdá se, že nespí, ale jest sláb následkem dlouhého spánku, vytrávený, horkem vyprahlý, jest kost a kůže,« tak soudili lékaři.

Vyndali jakési trubky, otevřeli mu ústa, vpustili mu něco umělé potravy, načež pomocí jemného vzduchu přiváděli jeho plíce k dýchání. Životní síly se neznámému nálezenci vracely.

Po tři dny prováděli lékaři tento způsob s umělým dýcháním a vyživováním, až dne čtvrtého byl již tak silen, že mohl choditi.

Nejprve ohlížel se po svém okolí; viděl se v krásném pokoji. Nářadí bylo jednoduché, ale vkusné. Zdi se leskly mramorem. Vše čisté a nádherné. Dva muži stáli u něho. Oba byli slabé menší postavy.

Když se nalezený muž vzpamatoval, zvolal úzkostlivě: »Pro rány boží, kde to jsem? Co se to se mnou stalo? Kde jest moje žena, mé děti?«

Bratře, to žádáš od nás mnoho najednou zvěděti, odvětil jeden z nich, rci napřed Ty nám, kdo jsi?

Já, Já? Ježíš Marjá, já jsem Pavel Novosad, kostelník z Halenkova!! zvolal zoufale nalezenec.

Můžete si pomysliti, jak taková řeč na oba muže ošetřovatele působila. Byli oba od r. 2300 kostelníky zdejšími a od lékařů k ošetřování nalezeného ustanoveni.

Ano milí drazí, byl to Pavel Novosad!

Snad si ještě pamatujete na jeho poslední zvonění na večer o 7 hod. dne 28. května r. 1906? Též si vzpomenete, že šel zvoniti ve stavu . . .

Poněvadž se vyznal ve věži, jako doma, nebral s sebou světla, ale právě dnes byl jako očarován. Místo co měl po zvonění po schodech sestupovati, vystupoval na půdu kostela, chvíli chodil sem a tam, až unaven se svalil vedle hromady odložených kostelních rouch a zde spal spánek spravedlivých, mezi tím co celý Halenkov se po něm sháněl a se s ním na věky rozžehnával.

. . . Vystoupili na jakýsi můstek, překročili silnici, na níž vše se hýbalo . . .

Jarní teplo, hrobový klid a pak tma přispívaly k jeho hypnotisování. Spal zde rok, sto let až konečně po 400 letech byl znovu k životu vzkříšen.

Svět nevěděl po tu dobu ničeho o Pavlu Novosadovi, a Pavel Novosad ničeho o světě. Tělo jeho bylo nazpůsob dřeva vysušené, tak že život jeho byl sice velmi pomalu ale na dlouho udržován.

Cože? Ty, Ty jsi kostelník? Bratře, to se mýlíš! Kostelníky jsme my dva a ještě jiní dva!

To není pravda, já jsem kostelníkem, bránil se skoro plačky nešťastný Novosad: Nechcete-li mi věřiti, pojďte k p. farářovi Koncerovi, nebo P. Jaroslavovi, ti Vám řeknou, že já jsem kostelníkem.

Bratře, to se nějak mýlíš! Farář Koncer zde sice jednou byl farářem, ale to už jest dávno, dávno. Tam na starém hřbitově jest pochován, má tam ještě nápis na kříži. Nyní jest zde duchovní bratr Lípa a jeho tři spolubratři Květ, Blesk a Zlatohlávek.

Než nechceš-li nám věřiti, přesvědčíme Tě, pojď s námi k duchovním bratřím, snad Ti nám celou záhadu lépe objasní.

Oba průvodcové vzali na hlavu papírové talíře a jeden takový podali Novosadovi. Klobouk ten byl tak lehký, že ho Novosad na hlavě ani necítil.

Vykročili z domu.

Co teď Pavel Novosad venku viděl a slyšel, a kterak to naň působilo, nedovede mé péro vypsati.

Vystoupili na jakýsi můstek, překročili silnici, na níž se vše, hýbalo, přišli k farní budově, první muž stiskl knoflík a dvéře se před nimi rozletěly, vstoupili do vnitř, hned se vznášeli nahoru, učinili pak několik kroků a stáli tváří v tvář duchovnímu bratru.

Ach to není můj bývalý p. farář, vzdychl si Pavel! A jaký to nosí oděv?

Duchovní bratře, ujal se slova jeden z průvodčích, zde přivádíme onoho člověka, o němž jsi už slyšel, že byl nalezen na půdě kostela. Tvrdí o sobě, že jest kostelníkem, Ty pak farářem Koncerem. Je-li Ti možno muže toho na pravou cestu přivésti.

»Jak se jmenuješ bratře,« otázal se duchovní přívětivě.

»Pavel Novosad.«

»Ach to jméno jest prastaré, taková jména už ani nejsou.«

»Kde jsi se narodil?«

»V Halenkově.«

»Ach toto, v Halenkově, toť starý název naší osady.«

»V kterém roce jsi se narodil?«

»Roku 1863.«

»Věru bratře milý, nyní máme rok 2310; Ty jsi tedy nyní stár 448 let. «

»Milý bratře Pavle, abys již déle nezůstal v nejistotě, vysvětlím Ti, co se s Tebou stalo a kde jsi.«

»Dočetl jsem se ve staré farní kronice, že zde r. 1906 zmizel kostelník Pavel Novosad; poněvadž však pravíš, že jsi oním ztraceným kostelníkem, byl jsi nalezen v hypnotickém stavu při bourání chrámové střechy. Tam na půdě jsi prospal celých 400 let. Tvojí příbuzní už dávno nežijí, ani potomci jejich potomků, Tvých dětí, nebudou se na Tě pamatovati. Jest sice toto sdělení pro Tebe trapné, ale chceme Ti Tvůj pobyt mezi námi zpříjemniti. Všude nalezneš přátely, kteří budou s Tebou dobře smýšleti. Odevzdávám Tě prozatím do ochrany a opatrnosti mým bratřím kostelníkům.

Na ta slova duchovní tleskl rukama, totéž po něm opakovali oba kostelníci, načež se obrátili a touže cestou se ubírali ven.

Tak tedy jsem 448 let stár? Kde jest má ubohá žena? Kde jsou mé dítky? Co se nyní se mnou stane? Takové otázky vířily Novosadovi hlavou, a byl by jistě přišel cestou k úrazu, kdyby oba mladší spolubratři nebyli nad ním drželi ochrannou ruku.

Venku viděl Novosad něco, co si nedovedl vysvětliti. Silnice se hýbala, na místě, kde stála jeho stará vartovna, stojí krásný třípatrový dům. Na místech dříve prázdných, stojí domy tří až i pěti patrové.

Změna jmen.

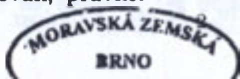
Milý bratře Pavle, mnoho se změnilo od časů Tvého narození a věříme Ti rádi, že si náš způsob života nedovedeš vysvětliti. Chceme Ti, jako Tvoji upřímní spolubratři, ve všem podati objasnění.

Dovol, abys také poznal jména nás dvou, Tvých věrných průvodců: Já se jmenuji Jan Sníh a tento bratr Čeněk Hvězda; oba jsme kostelníci a říkáme si všichni navzájem bratři.

Dovolte mi tedy páni bratři, abych se směl otázati, jak se sem dostala ta jména: Hvězda, Sníh, Blesk, Květ a Zlatohlávek? Což pak už zde nejsou jména: Kořének, Šulák, Haderka, Kocourek, Melhuba, Sviňka, Srala, Prd . . . .

Chtěl ještě více takových starých jmen jmenovati, ale pozoroval, že jeho spolubratří se chytá závrať; bledli.

Když oba bratři kostelníci se z dojmů, takovými jmény v nich povstalých, vzpamatovali, pravili:

Předně Tě žádáme, abys při oslovování nás vynechal slovo »páni.« Není nikdo teď mezi námi pánem, jsme si všichni rovni, vesměs bratři.

Dále Ti sděluji na Tvůj dotaz o jménech, že vůbec na celé zeměkouli nepřichází pojmenování člověka nedůstojné. Všecka pojmenování, která urážela důstojnost našich bratří, byla odstraněna a nahrazena jmény ušlechtilými.

Slova, která jsi nám pronesl, nevykládáme Ti ve zlé; pocházejí ještě z nevzdělaného věku, v němž jsi žil.

Ale jak přijdou k tomu Vaši praotci, jichžto jména jste zavrhli a nová si přibrali? Jak se mohou sestavovati Vaše rodokmeny?

O to vše jest postaráno. Stalo se to takto: Kdo nebyl se svým jménem spokojen, přihlásil se u bratra duchovního o změnu jména.

Mnozí však byli i v tom ohledu liknaví, proto jejich jména, která neodpovídala pokroku a osvícenosti, byla úředně přeměněna.

Seznamy těch, kteří jméno své změnili, nacházejí se u matričních úřadů ve faře a jsou v archivu uloženy. V případě hledání rodokmenu slouží k použití.

Jaká tedy jména jsou v Halenkově?

Předně jméno Halenkov jest zastaralé a jest nyní počíslováno počtem 28203; o tom však později více uslyšíš. Nyní Ti zodpovím tu vlastní otázku.

Nejen u nás, ale po celé zeměkouli jsou různá jména, ale samá ušlechtilá. Přijmění jsou vzata ze samých člověka důstojných předmětů, vlastností a úkazů:

Blankyt, Červánek Zora, Jitřenka, Slunce, Hvězda, Vánek, Sníh, Teplo, Milý, Drahý, Čest, Víra, Radost, Ples, Růže, Květ, Lilie, Fialka, Síla, Svěžest, Orel, Slavík, Lék, Oko, Rozum, Chytrý, Poctivý, Rozšafný, Světlo, Krása, Mladost, Hlava, Lesk, Srdce, Zlato,

Stříbro, Drahokam, Láska, Svornost, Zrak, List, Lupen, Kalich, Slovo, Myšlénka — dále čísla od 1—1000000., pak abeceda. Čísla jsou základní, řadová i pospolitá jako: jeden, prvý, jednotka.

Jak pozoruješ, jsou u nás vesměs jména česká; v jiných státech jsou tatáž pojmenování, ale v řeči tomu kterému státu vlastní.

Než i v řeči mezinárodní »Esperanto« jsou tato pojmenování, a v této řeči nalezneš přijmení osob ve všech státech. Pak zde shledáš názvy: Pil, což jest tolik jako Hvězda, Lik = Světlo atd.

Jména křestní volíme nejraději dle svých národních seznamů, jako: Beneš, Bohuš, Lida, Běla, Pešek, Zdeněk, Čeněk, Mareš, Drahoň, Jeník, Hynek, Katruše, Netiše, Libuše, Zbyněk, Václav, Vojtěch. Prokop, Ctislav, Jaromír, Zdeňka, Budislav, Diviš, Ludmila, Vlastimil, Vladimír, Vladislav, Vladislava, Svatomíra, Vladimíra, Olga, Pravoslav, Pravoslava, Dobromila, Jaromíra, Jaroslava, Božena, Vlasta, Blažena, Milada, Bohumila, Bohumil atd.

Bratře, záležitost jmen jest mi už jasnou, jen ještě jedna otázka mi připadá na mysl: lidé přece nezůstávají na témže místě; dejme tomu, že přijde Slovan, který má přijmění v řeči »Esperanto« do Německ, Francie atd. Tam pak jsou tedy též tatáž jména. Kterak se tedy od sebe rozlišují?

Ačkoliv zde vlastně rozlišování nemá smyslu a účelu, nicméně i toho lze za našich dob docíliti. Později seznáš, že každý národ má své číslo, které se jednoduše připojí k přijmení, a ví se všecko.

Upozorňuji Tě, že dosud různé rodiny mají různá pojmenování, ale i tomu bude za několik let učiněna přítrž; vždyť rodina se množí, dítky berou jméno po

rodičích, vycházejí z příbuzenstva, zakládají nové rodiny, až konečně více rodin bude míti totéž příjmení.

Též toho si všímej, že nová příjmení jsou krátká, jedno neb nejvýš dvojslabičná, abychom uspořili zbytečného mluvení a pokud možno, nejstručněji se vyjadřovali.

Nemysli však, že všecka stará pojmenování byla odstraněna. Tak ze starých jmen rodinných zůstala důstojnější člověka: Slavíček, Fialka, Krásný, Vítr, Rozkošný, Milý, Utěšený, Orel, Sýkora, Koruna, Halouzka a j.

Jest čas, abychom překročili silnici a si v příbytku odpočinuli.

Pavel Novosad cítil zemdlenost a vyslovil přání po odpočinku.

Bratři jemu rádi vyhověli. Zavedli jej k žíněnce, podali jemu umělého, od lékařů předepsaného, pokrmu a nápoje, zatleskali rukama a odešli.

Za chvíli Novosad usnul.

Bůh sám ví, jaké měl sny; s tím se nikomu nesvěřil. Spal až do příštího dne; spánek jej posílil.

Už nyní bylo pozorovati změnu na těle Novosada: kůže stávala se lesklejší a pohyblivější, tvář nabývala živějšího výrazu, dostavila se síla do všech údů, co však hlavního jest, chuť k jídlu.

Ošetřovatelé měli poručeno bratra Pavla živiti po čtyři dny umělým pokrmem a nápojem, kteréž byly den co den dávány silnější, aby jeho ústrojí bylo zase učiněno způsobilým ku samostatnému zažívání.

Pátého dne bylo dovoleno jíti Novosádovi do společné jídelny, nikoliv však mezi zdravé, nýbrž mezi rekonvalescenty, kteří se z nemocí zotavovali.

Stravování.

Představ si, milý čtenáři, člověka vysazeného na pustý ostrov, neb zavedeného na poušť a vzdáleného od lidského světa. Jaké nemilé pocity v něm povstávají, jak se cítí nešťastným, běduje a naříká! Proklíná ten okamžik, kdy sem byl zaveden.

Nejinak bylo Pavlu Novosadovi při jeho ranním procitnutí.

Ach bože, kde to jenom jsem? Co se to se mnou stalo? Kdybych se nebyl raději ani z toho dlouhého spánku probudil! Kdybych byl raději už dávno zemřel! Kde jest má manželka? Mé děti? Zajisté se nade mnou rmoutily!

Tak a jinak naříkal ubohý Pavel, přesazený ze starého do nového světa, až konečně vypukl v usedavý pláč.

Byl by ještě déle tesknil a na svůj osud naříkal, kdyby se nebyly dvéře rozevřely, a jeho dva známí přátelé se neobjevili.

Zatleskali rukama a vyzvali bratra Pavla, aby se ustrojil. Podali mu jiné šaty, které odpovídaly pokroku 24. století a přívětivě ho vyzvali, aby více neoblékal svých šatů, nýbrž tyto, poněvadž by byl ve svém šatě venku moc nápadným a na odiv lidem.

Oba přátelé se vzdálili.

Bratr Pavel musil chtěj nechtěj se obléci v moderní uniformu, která sestávala jen z kabátce a širokých nohavek.

Jak byl ten oblek lehký, jak jednoduchý! Nebylo třeba velkého umění obléci se v tak jednoduchý oděv.

Za čtvrt hodiny vrátili se oba jeho průvodcové, a oznámili mu, že půjdou k snídaní.

Vložili si papírové klobouky na hlavu, jeden klobouk podali bratru Pavlovi a vykročili. Vstoupili na pohyblivou silnici a už uháněli kolem krásných budov v před.

Jízda netrvala ani dvě minuty, octli se před velikánským skleněným domem.

Vstoupili na pevnou půdu, vešli do skleněného domu, pak do prostranné krásné komnaty.

Dům tento jest ústřední jídelnou; komnata tato jest oddělení pro rekonvalescenty (zotavující se z nemoce). vysvětlovali hned při vstoupení.

V komnatě pro rekonvalescenty byly pouze dvě osoby; důkaz to dobrého zdravotního stavu moderního zařízení.

Zasedli všichni tři k jednomu stolu.

Bratr Jan stiskl péro na stole, a tu se před bratrem Pavlem vynořila míska s bílým předmětem.

»Toť snídaní pro Tebe, bratře Pavle. Dosud potřebuješ dle nařízení lékařů lehčí stravy.«

Byl-li bratr Pavel až dosud ve vidění, byl nyní u vytržení č. extasi. Takový dům, tak krásné zařízení,

. . . Bratí Jan stiskl péro, a tu se před bratrem Pavlem vynořila
mıska s bílým předmětem . . .

dotknout se stola a obdržet jídlo, a to všecko v Halenkově! Oh, Rozáro, Rozáro! (jeho zemřelá manželka). Pro Bůh, to by se člověk zbláznil!

Bratr Čeněk pozoroval jeho rozčilení a rozpačitost. Vzal z mísky lžičičku, podal ji bratru Pavlovi a pravil: Toť kondensované mléko pro Tebe.

Bratr Pavel býval dříve zvyklým vídati mléko v hrnci neb s kávou smíchané, ale co zde viděl — toho už je moc! Než přece se podrobil vybídnutí bratra Čeňka, urýpl lžičičkou kousek a hle, bylo to znamenité a výborně chutnalo!

Pokrm tento připravujeme z mléka kravského, vysvětloval bratr Jan, vida, že bratr Pavel zvědavostí jen hoří.

Jest Ti asi známo, že mléko obsahuje 87% vody, 3·5% bílkovin, 3·5% tuku, 5% mléčného cukru a 1% solí. Přidá-li se do mléka 10 až 12% cukru třtinového a vaří se, odpaří se při 45°—55° C z něho voda, pak se vlévá do krabic a chladí se.

Obdivuji bratři vaši moudrost a vědomostí; tak za našich časů nebyli kostelníci učení! Ale ať jest tomu tak nebo onak, mléko jest výborné a přál bych si ho ještě více, mudroval spokojeně bratr Pavel.

Oba bratři kostelníci se při těch slovech na sebe významně podívali a dodali:

Nyní jest čas, abychom i my něco posnídali. My ovšem budeme snídati výživnější pokrm, než-li tento; až budeš úplně zdráv, budeš s námi pracovati a jídati. Pojď s námi!

Bratr Jan stiskl péro na stole, a míska se lžičkou ihned se propadla — zmizela.

Na to se zdvihli a ubírali se do vedlejších místností.

Co zde bratr Pavel viděl, toho nedovede mé péro tak vypsati, jak on sám vykládati!

Síň nádherná nebyla osobami obého pohlaví a všech věků přeplněna, poněvadž se zde žádný déle nezdržel, než vyžadovala potřeba. Stoly stály po různu, a u každého bylo místo pro čtyři osoby.

Naši hosté se pomodlili, pak posadili.

Oba druhové Jan Sníh a Čeněk Hvězda stiskli péra na stole, a ejhle, opakovalo se to samé, co v první komnatě: vynořily se mísky s kousky hnědých deštiček, malý nůž a vidlička.

Oba hosté si po kousku ukrojili, jedli, a když byli hotovi, položili nože a vidličky na talíř, stiskli péra, talíře zmizely. Stiskli za chvílku to samé péro, a objevila se před nimi v malém poháru zlatožlutá tekutina.

Nevím, bratře Pavle, počal vysvětlovati bratr Čeněk, zda za tvých mladých let takových pokrmů znali. Maso, které jsme právě požili, jest konservované maso drůbeže: husí, kachen, kuřat atd. Drůbež se očistí z peří, vykochá, maso sprostí se kostek, žilek a tuku, rozdrtí se na kaši, vyluhuje parou, suší, potře se na prášek, smíchá s rozpuštěným tukem, naplní se do očistěných vnitřností drůbeže, parou uvaří, vloží do lisu a dá se do sušírny sušit.

Takový pokrm jest velmi výživný, takže netřeba k nasycení velkých kusů.

Nápoj, který zde před námi vidíš, jest pektin. Připravuje se drtěním zralého ovoce: jablek, hrušek ve mlýně. Šťáva se zachycuje, vykvasí, prožene sítem, uvaří, ochladí vpustí do nádob, přidá se cukru a nechá uležet. Není lacinějšího, zdravějšího a příjemnějšího nápoje nad tento.

Ale jak pozoruješ, nepožívá nikdo více než jeden pohár.

Bratru Pavlovi se tvořily při tom vypravování sliny v ústech. Jak rád by si na takovém nápoji pochutnal,

ano dle svého starého zvyku i několik litrů přidal! Než takové laskominy si musil nechat prozatím zajít.

Bratři Jan a Čeněk stiskli péra na stole, prázdné poháry zmizely, jako by se byly propadly, všichni povstali, se pomodlili a vraceli se touže cestou zpět; venku vstoupili na pohyblivou silniční plošinu a co by 100 napočítal, byli doma.

Bylo právě půl deváté hodiny dle počítání času bratra Pavla.

Oba bratři zavedli bratra Pavla do jeho komnaty, přáli jemu brzké zotavení, položili před něj fonograf, přidali krátké poučení o jeho upotřebení a vzdálili se.

Pavel si odpočinul. Pak ale přikročil k fonografu, vložil jeden pásek na hřídel a spustil. Fonograf byl mu nyní učitelem; přednášel velmi zřetelně o minulosti, zkrátka obrázky dějepisné. Čas mu plynul.

Bylo asi dle rozpočtu Pavla 5 hodin odpoledne, když oba jeho soudruhové se vrátili. Vstoupili k němu do pokoje, zatleskali rukama, vyzvali jej, aby šel s nimi do známé jídelny k obědu.

Vstoupili na pohyblivou plošinu a vystoupili před sklennou budovou.

Nejdříve šli do komnaty rekonvalescentů, počastovat hosta.

Když se pomodlili, stiskli péro, a objevila se před bratrem Pavlem míska s kouřící hustou tekutinou — masitý tekutý extrakt.

Bratr Pavel měl už důkladnou chuť na jídlo, uchopil se už bez pobízení lžice, pojedl, načež po stisknutí prázdný talíř se lžící zmizel.

Na to ubírali se do vedlejší jídelny, aby ostatní dva pojedli.

. . . Vystoupili na pohyblivou silnici a už uháněli kolem krásných budov v před . . .

Nejprve pojedli teplou tekutinu, podobnou polévce, pak hranolovité deštičky s jakousi rosolovitou hmotou a ku konci pili z poháru nápoj.

To jest náš oběd. Jídáme pouze dvakráte denně. Snídaní míváme vždy takové, jak jsi ráno viděl, při čemž se ovšem střídají masité látky, z nichž konserv shotoven. K obědu bývá první extrakt masitý s rostlinným smíchaný, někdy řídký, jindy hustý, neb suchý. Další jídlo jest konserv ze skotu, rosolované houby neb umělé zeleniny. Látky, které člověk potřebuje k výživě, jsou všecky v takovém konservu obsaženy. Konečně pijeme nápoj zhotovený z rostlinných a ovocných šťáv — trik zvaný.

Podotkl jsem, že v konservech našich soustřeďují se látky k výživě potřebné a ty jsou bílkoviny, tuky, uhlohydráty, soli, voda.

Bílkoviny přicházejí v mase, vejcích, mléce, sýru, luštěninách. Tuky v sádle a másle. Uhlohydráty v mouce a cukru. Soli jsou obsaženy ve všech potravinách, ale přece se ještě přidává sůl kuchyňská.

Dospělý člověk potřebuje při naši práci 16·7% bílkovin, 16·3% tuků a 66·9% uhlohydrátů podle váhy. Pro jednoho člověka potřebuje se denně 120 gr. bílkovin, 60 gr. tuku, 500 gr. uhlohydrátu a asi 2500 gr. vody.

Takové složení látek nachází se v našich konservech. Nezáživné látky se co možno nejvíce odstranily, a ponechaly látky záživné. Než nesmíme si mysliti, jakoby celý konserv se zažil; i z bílkovin, vody, tuků atd. zůstávají přece části nezáživné.

Jsi asi zvědav, jak jídla se octnou u nás na stole?

Jak vidíš, stoly jsou ze spod široké, opatřené prohlubinami na nohy, na zemi pevně přišroubované, ale duté. Na všech čtyřech stranách jsou zdvihadla,

která přicházejí v činnost pouhým stisknutím péra. Pod námi jest síň ku připravování jídel. Jakmile přijde čas, postaví bratři a sestry pod námi připravený pokrm na zdvihadlo, kteréž jídlo vynese na povrch. Záklopka na stole se pouhým dotknutím ručičky na zdvihadle automaticky zavírá a otevírá; je-li zavřená, nepozná se takřka, že stůl jest dutý.

Jídla pod námi nezehřívají se ani ohněm ani parou, nýbrž elektrickými dráty. Pokrmy jsou ve velmi kratičké době, v 5 minutách, zehřáty.

Jest však čas, abychom se vrátili domů.

Mezitím přicházeli vždy noví a noví hosté.

Naši tři přátelé stlačili knoflík na stole, vstali, pomodlili se a touže cestou, kterou přišli, se vraceli ku svému příbytku.

Bratru Pavlovi počalo býti od tohoto okamžiku, kdy se seznámil s širším obzorem u srdce volněji.

Když se octl o samotě, rozumoval sám u sebe, že by na tom novém světě nebylo tak zle, jen kdyby zde měl svou manželku a děti — ti by něco uviděly! — porozprávěli by si spolu o tom. Co se mu však nejvíce zamlouvalo, že ten nový svět nezapoměl na P. Boha. Přece slýchával, jak ti pokrokáři ve století 20. chtěli P. Boha, náboženství a modlitbu odstraniti, a hle — takový pokrok, a přece zbožnost!

Zvykal si pomalu na nový způsob života, ale nejvíce se těšil na neděli, až se octne při službách božích — ovšem jen jako kostelník mimo službu.

Vyučování.

Bratru Pavlovi zbývalo jen ještě několik dní, aby dle dobrozdání lékařů došel pravidelného zdraví a síly, pak měl vstoupiti do řady pracovníků.

Tuto krátkou dobu určili jeho dva soudruhové k tomu, aby bratr Pavel seznal poměry.

V sobotu t. j. šestého dne od jeho nalezení vyvedli jej známí bratři Jan a Čeněk po pohyblivé plošině a vysadili u velikánské budovy; byla to vychovatelna.

Bratr Čeněk doprovodil Pavla až do budovy, zde jej odevzdal jinému muži, který se bratru Pavlovi představil jako bratr vychovatel K. Na to se bratr Čeněk vrátil a pokračoval v cestě za svým zaměstnáním.

»Bratře Pavle,« oslovil jej na to bratr K., »slyšel jsem už odjinud o Tobě a Tvém požehnaném věku, blahopřeji Tobě, že Ti popřáno pozírati do starých i nových dob a uznati ty pokroky, jaké se od časů Tvého narození udály. Pokládám si za čest, že mi svěřena úloha Tebe seznámiti s prameny vzdělání nového věku.«

Kdyby tato slova byl někdo řekl bratru Pavlovi před třemi dny, nebyl by se zdržel, aby neodsekl: lituji

toho, že jsem ještě na světě! Tentokráte však vpraviv se do poměrů se zdržel.

»Prve než-li Tě uvedu do síní učebných,« hovořil bratr K. dále, »dovolím si Tě upozorniti, že nynější vzdělání vychovávací jest rozděleno na čtyři stupně, dle rozdělení věku lidského.«

»První stupeň naší výchovy týká se dítek od dokonaného druhého roku až do pátého; druhý stupeň počíná věkem šestým a končí dvanáctým; třetí počíná věkem třináctým a končí šestnáctým a konečně poslední t. j. čtvrtý počíná dokonaným věkem sedmnáctým a končí dvacátým.«

»Na všech stupních spojujeme vyučování s vychováním. Následuj mne, navštívíme nejnižší stupeň výchovy, vychovatelnu dětskou.«

Bratr K. pojal bratra Pavla za ruku a vešli do velké a vzdušné síně, kdež pěstounky oblečené v lehký stejnokroj učily dítky ve strojích choditi a předříkávaly jim různá slova a věty.

Viz bratře, sděloval bratr K., tyto pěstounky jsou většinou vlastní matky, které musejí dle určitých návodů s dítkami zacházeti. Předříkávají svěřencům jistá slova neb věty, aby je učily mluviti. První slova a první věty odnášejí se k náboženství a rodičům: Pán, Bůh, Ježíš, Maria, otec, matka atd. Stavějí dítky do těchto strojů, aby se učily choditi; dítky drží se pohyblivého vrchu a tak se nutí k chůzi. Pláče-li dítě, odebéře se s ním pěstounka do sousedních místností. Velice se zde dbá čistoty těla dětského, k čemuž jsou určeny vedle koupelny se stále čistou a vlažnou vodou.

Některé pěstounce jsou svěřeny i dvě dítky; nejvíce však tři, podle jejich vyspělosti. Jedna z pěstounek obstarává dozor.

Vstup se mnou, bratře Pavle, do síně vedlejší.

Zde jsou dítky, které umějí samostatně choditi a něco mluviti. Jedna pěstounka zaměstnává 40 dítek zřetelným předříkáváním slov, vět, skládáním rozličných figur atd. Některé dítky dovedou i několik veršovaných vět přednésti.

Poněvadž dítek tohoto věku jest v naší osadě
28203 mnoho, jsou rozděleny po 40 na tři místnosti dle vývinu, nikoliv však dle pohlaví.

Toť jest nejnižší stupeň naší výchovy a vzdělání.

Vystoupíme o poschodí výše.

V první síni jsou dítky od 6.—7. roku, ve vedlejší síni od 8.—9. roku a v třetí síni dítky roku 10, 11, 12.

Vstupme ku př. do síně druhé!

Dítky sedí na stolicích k zemi připevněných a právě píší. Před každým dítkem jest psací stroj, na němž si osvojují čím dále tím větší zručnost. Takové psací stroje jsou nyní v každé rodině, jako bývala dříve péra a inkoust. Těm, kteří si osvojili na psacím stroji zručnost, jde psaní velmi rychle a jest krásné. Naši odchovanci na tomto stupni nedovedou čísti rukopisů; čtení starých rukopisů ponechává se na stupeň vyšší.

Pozoruj ještě druhý strojek u každého dítka. Jest to fonograf Fonografem odříkávají odstavce z dějepisu, zeměpisu a jiných vědomostí; vezmou jen případný proužek papíru a vloží na válec. Hlavní věcí jest znalost v nalezení pravého proužku papíru.

Nejtěžším předmětem jsou dítkám počty, kreslení a technika, což musejí samostatným přičiněním provozovati.

V protějších místnostech jsou chovanci stupně třetího. Jest to odborné vyučování a připravování chovanců na jich budoucí zaměstnání. Vyučování řídí se dle potřeby chovanců, při čemž se nezanedbává vše-

. . . Před každým dítkem jest psací stroj . . . Pozoruj ještě druhý strojek . . . Jest to fonograf.

obecné vzdělání jako o ústavě státní, kommunikacích, zeměpisné a dějepisné vědomosti, starožitnictví, počty, korrespondence, druhá řeč »esperanto«; k těmto všeobecným vědomostem přistupuje příprava vlastní, která má podati chovancům návod k jejich budoucímu zaměstnání.

Dnešního dne není žádná práce nečestnou, ale jsou všecky sobě rovny a rovnocenny. Tak práce v továrnách, na ulici, v kancelářích, vychovatelnách, ústředních jídelnách, skladištích, na polích, v lesích atd. jsou si rovnocenny. K těmto pracím dostávají zde naši chovanci ve věku 13—16 let návody, načež po dokonaném vychování bývají k jednotlivým pracím dle schopnosti a přání přidělováni.

Jest ještě čtvrtý druh vychování mládeže; to jsou ti, kteří mají býti vzděláni na vychovatele kněze, lékaře, techniky. Takové vychovatelny nejsou v každé osadě — kolonii, nýbrž jest jich velmi málo v celém státě. V této nejvyšší vychovatelně nachází se mládež od 13.—20. věku.

Kteří prokázali na stupni druhém nejen náchylnost ale i schopnost k jmenovaným odborům stupně čtvrtého, nepřicházejí na stupeň třetí, nýbrž hned čtvrtý. Zde přiučují se od 13.—16. věku základům a od 17.—20. vlastním odborným vědomostem.

Taková vychovatelna, jak jsem už podotkl, zde není a tudíž Tě nemohu s ní seznámiti. Nejsou z ní vyloučeny ženy, jen jsou dle pohlaví rozděleně vyučováni. Proto máme zde nyní lékaře, vychovately, techniky atd. mužské i ženské, jen kněží jsou sami mužští — to jest jediný, mužským vyhražený stav.

Bratře vychovateli, musím se Ti upřímně vyznati, že nyní jest vše jinak, než bývalo dříve ve starém světě. —

Kdyby moji kamarádi z mladých let vstali z hrobu, a to vše viděli, podivili by se.

Zatím přijmi bratře K mé poděkování!

Bratr Pavel chtěl po těchto slovech podati bratru K. ruku na rozloučenou, tento ji však šetrně odstrčil a zatleskal rukama.

Bratr Pavel už tento způsob viděl několikráte a chápal, že nyní jest jiný způsob vítání a loučení, než byl za jeho časů; učinil nápodobně a vykročil ven, směrem k pohyblivé silnici, aby se vrátil do svého příbytku. I způsob vítání a loučení se mu zamlouval více, než-li staré podávání rukou. Též to se mu líbilo, že nyní není žádných pánů a otroků, ale jsou si všickni rovni — bratři.

Kdyby byl Pavel Novosád řekl roku 1905 faráři, učiteli, správcovi, revírníkovi »bratře,« byli by se naň škaredě podívali. Ale teď jsou všichni stejní — to je fajn, rozumoval Pavel a luskl si při tom prsty.

Kdyby mě nyní viděla nebožka žena! Nyní nemusím ani chodit, jídlo mám jako pán — jen jakou práci mi dají?

Vystoupil na pohyblivou plošinu a uháněl zpět domů.

Kommunikace čili doprava.

Na pohyblivé plošině stálo několik mužů.

Pavlu nyní napadlo, aby se optal nejbližšího muže, jak to že se silnice pohybuje? Už tak mnoho zvěděl a vše podivné, zajisté i zde uslyší mnohé zajímavosti.

Učinil krok, dotknul se šetrně nejblíže stojícího muže a tázal se pokorným hlasem:

Bratře, prosím za vysvětlení, jak to, že cesta se s námi pohybuje?

Bratr X. se neviditelně usmál (neboť zjevný výsměch z jakéhokoliv důvodu jest ve století 24. nedůstojným a neslušným) a podotkl:

Cesta, na níž mníš státi, jest ocelová plošina, která se pohybuje podzemními elektrickými motory, a táhne se jen několik kilometrů, načež se musí přestoupiti na jinou. Vidíš dvě plošiny, jedna se pohybuje tam a druhá zpět.

Než dovol bratře, přetrhl řeč bratr X., divím se, že toho nevíš, kdežto po celé naší zeměkouli jest doprava stejná a vůbec důkladně známá? Nejsi ten, o němž

časopisy sdělovaly, že se narodil ve století 19., nyn' pak jsi stár 448 let?

Ano, jsem týž, vyznával se skroušeně bratr Pavel, a jméno mé jest Pavel Novosad, bývalý kostelník.

Ach, to mě velmi těší, že mám čest Tě poznati! Já se jmenuji Buhumil Svět. Snad si přeješ ještě něco více zvěděti o naší dopravě?

V tom se octli na konci pohyblivé plošiny.

Bratr Pavel minul svůj byt.

Musili vystoupiti, poněvadž táž plošina počala se pohybovati směrem opáčným.

Pozoruji, švitořil bratr Bohumil, že jsi minul svůj cíl, kde jsi vlastně chtěl vystoupiti. Nic nedělá, můžeš prozatím navštíviti můj byt, kdež Ti sdělím více o naší dopravě.

V tom uslyšeli nad sebou ve vzduchu lomoz.

Bratr Pavel pohlédl na horu a vidí — co vidí? Užaslý táže se bratra Bohumila:

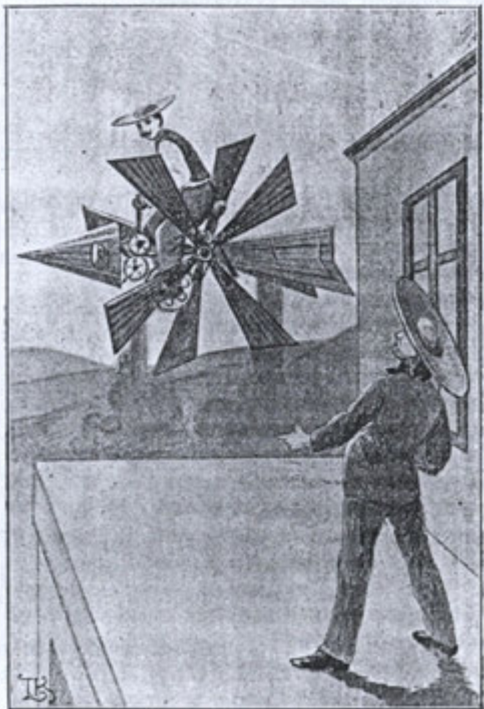
Bratře Bohumile, jací jsou to nyní ptáci?

Bratr Bohumil opakoval onen tajný potutelný úsměv a byl by si schutí dle starého zvyku plácl na koleno, ale století 24. toho nedovolovalo.

Mýlíš se bratře Pavle, toť vzduchové lodi a létací stroje s lidmi. Ku dopravě více osob neb zboží užíváme nyní vzduchových lodí, lidé pak jednotliví užívají létacích strojů. Létací stroje nacházejí se v každé rodině, vzduchové lodi jen ve větších závodech. Vzdušné plavby užíváme jen ku vzdálenějším poutím.

Než vejdi se mnou do mého příbytku, ukážu Ti hned jeden takový létací stroj.

Vešli do krásného domu, pak do pokoje. Bratr Bohumil na okamžik odešel a přináší něco v ruce, o čemž bratr Pavel myslil, že to starý kolovrat.

Bratr Bohumil vystoupil až na horu, postavil létací stroj na plošinu . . . a frr! už lítal ve vzduchu.

Velkým štěstím bylo pro bratra Pavla, že si více myslil nežli mluvil, jinak by si byl ostudy rozmnožil.

Bratr Bohumil počal vysvětlovati:

Toť létací stroj; zde jest sedátko, důle nášlapka, kterou pohybují nohy, a tato pak poboční lopatky — perutě. Chceš-li, ukážu Ti, jak možno v tom létati.

Bratr Pavel už viděl v duchu, jak jeho ochotný druh poletí místo nahoru dolů, jak si zláme vaz — srdce se mu úzkostí svíralo, ale neodvážil si odporovati, aby si ještě více nezadal.

Bratr Bohumil vystoupil až na horu, postavil létací stroj na plošinu k tomu cíli před oknem na střeše připevněnou, a frrr! už lítal ve vzduchu — a jak dovedně!

Pro Krista Pána, zvolal Novosad polohlasitě! Takového něco —! Nesedl bych tam ani za tisíc rýnských!

Když bratr Bohumil učinil vzduchem procházku, zakroužil ještě nad svým domem a spustil se vedle na zem. Vzal stroj do vnitř a vystoupil pro bratra Pavla, aby jej zase zavedl dolů.

Bratře Bohumile, za mých mladých časů t. j. ve století 19. a 20. mnoho se mluvilo a psalo o vynálezech létacích strojů. Tenkráte by za to byli dali milióny zlatých, kdyby alespoň nějaký létací stroj byli pořídili, ale vše bylo marné. Co jsme tenkráte tušili a si přáli, stalo se skutkem — a jak dokonale! hovořil bratr Pavel.

Nemyl se bratře Pavle, nejsou ještě naše létací stroje tak dokonalé, aby nemohly býti lepší. Takořka každého roku jest jakási změna, a mnozí už nyní mají dokonalejší stroje, než-li jest tento.

Létací stroje a vzdušné lodi jsou za nynějších poměrů nevyhnutelně potřebné; bez nich by se naše státy neobešly.

. . . i nyní užívá se dvojkolek, ne však na souši, nýbrž na vodě.

A což na železničních dráhách nejezdíváte? tázal se bratr Pavel.

Železné dráhy a vlaky patří nyní už do starého železa a užívá se jich ještě nyní pouze k dopravě těch nejtěžších nákladů. Osoby nejezdí dnešního dne ve vlacích, ačkoliv i v tom ohledu byly učiněny znamenité pokroky a vlaky zdokonaleny. Přece nevyrovnají se létacím strojům. Staré lokomotivy ze století 19., 20. a 21. lze spatřiti v museích; kdo dnešního dne je vidí, lituje staré předky, jak mohli takové dopravy užívati.

A což biciklů se též neužívá?

Znám staré bicikly; ale kdo by se dnešního dne namáhal šlapáním biciklu? Vozíme se přece bezpečně a bez namáhání, jak už jsi viděl, na pohyblivých plošinách. Též bicikle jsou vystaveny v museích.

Abych však nezapoměl, i nyní užívá se dvoukolek, ne však na souši, ale na vodě.

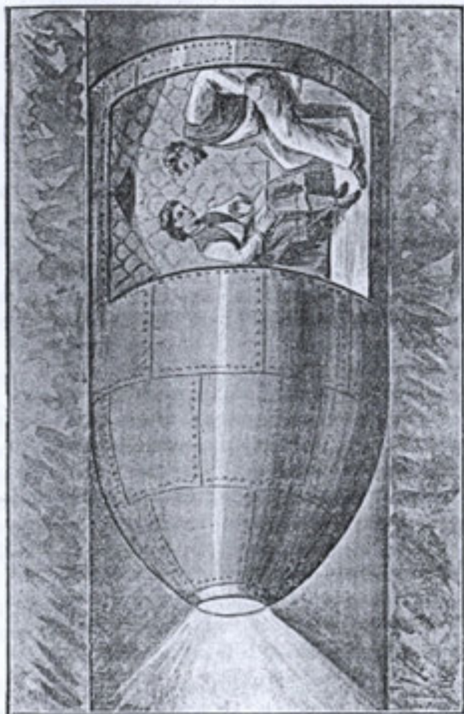
Přední kolo jest menší, zadní velké a lopatami vodními opatřené. Ze tří stran jsou upevněny desky, které na způsob lodě se pohybují a udržují jezdce nad vodou. Přední kolo jest nad přední deskovou plošinou volně upevněno a spojeno se zadním řetězem. Uprostřed jest nášlapka, která pohybuje přední kolo, a toto zase řetězem zadní.

Takových dvoukolek užíváme dnešního dne na menších cestách po vodě: po řece, rybníku, jezeře. Na moře se nehodí.

Milý bratře Pavle, to co jsi nyní viděl, jest jen jen malý zlomek naší dopravy. Máme kromě toho ještě pneumatický způsob dopravy osob pod zemí.

Bratr Pavel se posledních slov skoro ulekl, a bylo na něm pozorovati překvapení.

Ano, bratře Pavle, pod zemí dopravují se osoby náramně rychle tlakem vzduchu.

Máme kromě toho ještě pneumatický způsob dopravy osob pod zemí.

Nejvíce se u nás užívá soustavy mnohoúhelníkové či poligonální. Jednotlivé stanice jsou spojeny mezi sebou s hlavní stanicí. Osoba, která chce býti pneumaticky dopravena, vejde do pouzdra a pak tlakem vzduchu — z jedné strany zředěním, z druhé zhuštěním — se pouzdro rychlostí velikou pohybuje. Za půl hodiny urazí 130 tisíc kilometrů; tak se octneš za půl hodiny v provincii ruské, anglické, španělské a za hodinu ve státě americkém. Chceš-li si učiniti se mnou vyjížďku, jsme za hodinu ve státě americkém.

Ach děkuji bratře, s hrůzou odporoval bratr Pavel a myslil si sám u sebe: prve mi chtěl zlámati vaz na létacím stroji a nyní by mi chtěl potřískat všecky údy v jakési troubě, děkuji, nechci!

Dovol mi ještě tu otázku, jak možno pod zemí se dopraviti až do Ameriky, vždyť jest přece na cestě moře?

Pod zemí jsou položeny roury v průměru 2 metrů a jdou i mořem. Tam jsou upevněny na umělých pilířích, nejčastěji na podmořských skalách. Pouzdra, v nichž osoby jsou dopravovány, jsou opatřena elektrickým světlem a stlačeným vzduchem v krabicích, nebo kysličníkem sodičitým Na_2O_3, kterýž smíchán s vodou, vyvíjí kyslík a přeměňuje se v hydrát sodnatý. Jedna osoba potřebuje na hodinu 1 gr. kysličníku sodičitého k dýchání.

Bratru Pavlovi se už dělaly od samé hrůzy mžitky před očima. I zalknout by se snad mohl v té rouře, myslil si.

Jelikož vidím, že naše vynálezy Tě zajímají, chci Ti ještě krátce připomenouti, že není ani třeba pneumatické dopravy. Nyní plují elektrické lodě s velikou rychlostí pod a nad mořem.

A jaká teprv zábava čeká cestující v takové lodi na dně moře!

Elektrická loď urazí cestu, ku které za starých časů potřebovaly parní lodi 7 dní, nyní. za 12 hodin. Jízda jest nyní na moři zcela bezpečná, neboť srážky lodí neb uváznutí na skále nejsou možny.

Na každé lodi jest z předu upevněn elektromagnetický přístroj, který dovede odpuditi loď, byť měla sebe prudčeji naraziti. Odpuzovací síla takového přístroje působí do dálky na podobný přístroj na 1 km.

Než mnohem zajímavější jest cesta v lodích pod vodou. Takových lodí bývá nyní pro osobní dopravu nejvíce užíváno. Loď ta má tři hlavní oddíly: věž a vrch pro kapitána, střed pro osoby a spodek pro čerpání vody. Dýchání v takové lodi jest zcela pravidelné a to pomocí stlačeného vzduchu, v krabicích uzavřeného. Po částech se vypouští, a upotřebený vzduch uniká otvory. Též jest v lodi zásoba kysličníku sodičitého.

Loď podmořská se potápí a vynořuje pomocí vody, která se ze spodní části dle potřeby naplňuje neb vytlačuje. Když se voda ze spodní části vytlačí, loď stoupá, pak-li se naplní, loď obtížena klesá. Panuje-li na moři bouře, vede kapitán loď do té hloubky, do níž bouře nesahá.

A jaká teprv zábava čeká cestující v takové lodi na dně moře! Kapitán dá v nejkrásnější korálovité krajině zastaviti, ponoří ji až na dno, tam upevní, vodu vyčerpá; cestující se oblekou do potápěcího obleku, vloží si do bubnu na zádech krabice s huštěným vzduchem, sestoupí do části spodní a zde otvorem ven.

Jaké to podívání! Jaká to zábava!

Ze 36 tříd živočichů jsou téměř všecky v moři; ze 150 řádů jest jich v moři 107.

Na dně mořském potkáváme se s tuleni, delfíny, velrybami, hlavonožci; přicházíme do korálovitých lesů,

šlapeme po vápenných schránkách měkkýšů, ostnokožců, červů, korýšů, po kostech ryb a mořských ssavců, po milliardech mřížovců s ozdobnými schránkami křemičitými (Halioma), kořenonožců se schránkami vápennými (Globigerina, Orbulina, Pulvinulina) a řasách rozsivek (Diatomaceae).

Jaký to rej pod mořem!

Tito živočichové zvláštním způsobem zvěstují dílo rukou božích, všemocného tvůrce!

Když se cestující dostatečně krásami podmořskými pokochali, vracejí se touže cestou do lodi, odkládají těžký oblek a baví se svým způsobem dále.

Ještě Tě upozorňuji na jednu důležitou změnu oproti starým časům. Dnešního dne se posílají zprávy do dálky ústně telefonem a telegrafií bez drátů — nikdy poštou.

Přeješ-li si někomu dáti zprávu třebas ve státě australském, zajdeš na ústřední stanici, postavíš se před zrcadlo, vezmeš do jedné ruky naslouchátko a do druhé mluvítko. Zavoláš osobu dotyčnou k rozmluvě a když se dostavila tam na ústřední stanici, uhlídneš ji v zrcadle, načež sděluješ a posloucháš, jako bys měl osobu tu před sebou.

Poněvadž dle mínění bratra Pavla byly asi 4 hodiny odpoledne, byl svrchovaný čas, aby se již vrátil domů.

Oba tleskli rukama a bratr Pavel vystoupil na plošinu a už uháněl zpět; poznal dům blízko kostela, vystoupil a ubíral se ku svým prvním přátelům; tito však došli o půl hodiny později.

Tlesknutím rukama se vzájemně pozdravili a oba zvěstovali bratru Pavlovi tu nejnovější novinu, že už smí dle dobrozdání lékařů ode dneška s nimi společně jídati a pak že za tři dny mu bude vykázána práce.

Šli společně k obědu, nač se bratr Pavel nejvíce těšil, chutnalo mu po novosvětsku znamenitě.

Náboženství.

Byli-li ve století 19. a 20. v Halenkově jinověrci, židé a protestanté, století 24. jich zde postrádá. Všichni jsou katolíci a k tomu jak horliví a upřímní.

Bratr Pavel se o tom přesvědčil v neděli.

Největší smůlu měl v tomto ohledu, že se probudil, když starý kostel bořili. Nyní stavěli kostel nový.

Jak za těch šest dní nového života Pavlova práce postoupila! Ze starého kostela zbyly jen hromady kamení a cihel, ostatek srovnáno se zemí.

Na tom samém místě, kde stál kostel starý, měl státi kostel nový, ovšem ve větších rozměrech.

Služby boží konaly se prozatím pod šírým nebem.

Prozatímní oltář stojí pod dřevěnou střechou; též ostatní věřící jsou chráněni před deštěm i sluncem vysoko nataženými voskovanými prostěradly.

Jest neděle.

První mše sv. slavná s kázáním započíná o 23 hodině, druhá o 1 hod, třetí o 2 hod. a čtvrtá slavná s kázáním o 3 hod.

Bratr Pavel bývá ustavičně přítomen. Diví se tomu množství lidu, tomu mohutnému zpěvu a průvodu

varhan. Co se týká mše sv., slouží se právě tak, jako ve století 19, zde není žádné změny pozorovati. A přece ve všech stoletích se lidu líbila a ještě líbí.

To bych ještě i nyní mohl býti kostelníkem, myslil si bratr Pavel; vše jest tak, jako za starých časů — žádná změna!

Ale přece pozoruje změny.

Na kazatelně stojí fonograf. Bratr duchovní káže, jako kázával jindy, jen evangelium a pak výroky, jichž při kázání chce užíti, dává přednášeti fonografem. Má s sebou už přichystané proužky, na nichž zmíněné věty se nacházejí.

Pak ministranti nezvoní více zvonky ručními; malé zvonky jsou připevněny po zdích a spojeny elektrickým proudem; úkolem ministrantů jest jen stlačiti knoflík na stupni oltáře a ozývá se cinkot celým kostelem; kostel zvoní.

Ovšem, to se zamlouvá bratru Pavlovi; přece i zde jest pokrok patrný!

Duchovní musejí v neděli a svátek býti k pohotově k přijímání světských bratří a sester a vyřizovati jejich záležitosti.

Vůbec i v ohledu náboženském zaznamenává 24. století značný pokrok k lepšímu.

Neděle a svátky přísně se světí, konají se jen práce neodkladné a vztahující se k náboženství.

Jiné práce jsou zastaveny.

Ještě jiná přednost byla nedělím a svátkům ve století 24. přidána. V tyto dny jídá se třikráte denně a to o hodině 24., 5. a 9. Ostatní čas tráví se v rodinách, přátelských kruzích, při ušlechtilých zábavách.

Mezinárodní řeč „Esperanto."

Také bratr Pavel navštívil dnes odpoledne rodiny svých dobrých přátel Čeňka a Jana, aby se s nimi pobavil.

Ponejprv viděl celé jejich rodiny, skládající se z manželek, synů a dcer. Mládež se baví, laškuje a užívá při tom cizí řeči, jíž bratr Pavel nerozumí.

Za chvíli se mládež ustrojí a učiní výjížku vzduchem k moři jaderskému.

Staří zůstali tentokráte k vůli bratru Pavlovi doma.

Bratr Pavel se nyní tázal: prosím Vás bratři, jaká jest to řeč, kterou mladí dříve mluvili?

Každý z nás má volnost mluviti jazykem, jemuž se od svých rodičů naučil, vykládal bratr Čeněk. Žádný není nucen učiti se jazyku jiného národa. Kam bychom také přišli, kdybychom se měli učiti všem jazykům, s nimiž se setkáváme? Nyní si jen pomyslíme a jsme ve státě francouzském, italském, anglickém atd., tu

bychom musili míti paměť hodně velkou, abychom se jako Mezzofanti těm všem řečem naučili.

Naše osvícená doba si pomohla jinak. Již více než dvě stě let jest zavedena mezinárodní řeč »Esperanto.« Této řeči učí se chovanci již na třetím stupni ve vychovatelnách a to důkladně. Každý se též této řeči rád učí, poněvadž ví, že ji bude všude, kam se jen hne, potřebovati. Řeč tu zná kde kdo na této zeměkouli. Není též těžká k naučení. Chci Ti podati stručné ukázky této mezinárodní mluvy.

»Muž« se jmenuje »id«, ženský rod vyjadřuje se přidáním »a«, tedy »žena« = »ida.«

Pády máme celkem tři a to na otázku »kdo«, »komu« »koho.« Pád první se klade prostě, druhý z předsůvkou »l« »le«, třetí pád s předsůvkou »h« »ha.«

Množné číslo vyjádří se přidáním »l« »el.«

Tak tedy celé skloňování vypadá takto:

Jednotné číslo:		Množné číslo:	
id = muž	ida = žena	idl = mužové	idal = ženy
lid = muži	lida = ženě	lidl = mužům	lidal = ženám
hid = muže	hida = žena	hidl = muže	hidal = ženy.

Volací pád vyjádřuje se pádem prvním, jen silnějším přízvukem.

Pád přisvojovací na otázku »koho« »čeho« vyjádří se přidaným »i« ku př. klobouk muže = lap idi; klobouk ženy = lap idai, klobouky mužů = lapl idli; klobouky žen = lapl idali.

Střední rod není. Všecky předměty, které se nedají výslovně poznačiti co ženské, jsou rodu mužského ku př. světlo, teplo atd.

Osoby slovesa jsou tři jak v jednotném, tak množném čísle a jsou vzaty z předsůvek pádů k vůli snad-

nějšímu pamatování; v množném čísle se zase přidává »l« »el.«

Všecka slovesa končí v první osobě na »t«, »it«, a kde souvisí s významem jména podstatného, jsou od tohoto vzata, ku př. lik = světlo, likit = svítím; zab = dělník, zabit = pracuji.

Jest tedy časování v čase přítomném toto:

likit = svítím	likitel = svítíme
lelikit = svítíš	lelikitel = svítíte
halikit = svítí	halikitel = svítí

V čase minulém odsouvá se »t« a přidává se »r«: jest tedy čas minulý tento:

likir = svítil jsem	likirel = svítili jsme
lelikir = svítil jsi	lelikirel = svítili jste
halikir = svítil	halikirel = svítili.

V čase budoucím odsouvá se »t« a připojuje se »s«; jest tedy čas budoucí:

likis = budu svítiti	likisel = budeme svítiti
lelikis = budeš svítiti	lelikisel = budete svítiti
halikis = bude svítiti	halikisel = budou svítiti

V rozkazovacím způsobu neodsouvá se »t« a přidává se »u« »ub« ku př. sviť = likitu, sviťte = likitub.

Osobní zajména se pravidlem v řeči neužívají, leč má-li se zvlášť osoba vytknouti, tu užívá se pro já = »a,« ty = »le,« on = »ha,« my = »al,« vy — »lel,« oni = »hal.«

Přízvuk a slovosled jest libovolný.

Jak z toho patrno jsou pravidla této řeči velmi jednoduchá a sporá, tudíž se řeči té snadno naučíme.

Hlavní věcí jest při tom naučiti se významům.

Zde máš slovník přečti si některá slova!

Bratr Pavel vzal malou knížku a četl:

id = muž
ida = žena
lap = klobouk
lik = světlo
lak = lampa
pil = hvězda
kil = tma
mur = zedník
zab = dělník
ber = kniha
am = strom
sit = obilí
ter = země
pal = slunce

pul = měsíc
ov = hora
pek = hovězí dobytek
pik = skotový dobytek
puk = vepřový dobytek
ar = dům
par = vychovatelna
sar = továrna
tar = kostel
far = fara
jar = jídelna
mar = skladiště
vis = loď vzdušná
lis = loď vodní

ax = led	ver = brouk
lax = sníh	vera = včela
rax = déšť	kar = maso
bax = blesk, hrom	kara = máslo
al = rosa	kal = mléko
lam = tráva	as = sůl
lat = seno	vo = vzduch
ir = teplo	lo = voda
ri = zima	bil = obraz
lir = horko	vet = šat
ob = ovoce	ur = stěna, zeď
lob = jablko	lup = železo
vob = hruška	kup = měď
sob = trnka	rup = cín
vín = víno	an = stříbro
bor = pivo	aug = zlato
um = zub	alb = olovo
bum = hlava	vit = sklo
lum = oko	šet = kámen
sum = nos	ašet = drahý kámen
sur = ústa	šetal = uhlí.
ped = noha	vig = cesta, silnice
bed = ruka	kav = létací stroj
av = pták	ge = země
fal = květina	ege = stát
cis = ryba	ige = provincie
pok = kůň	Bem = Čech
fer = bratr	Germ = Němec
fra = sestra	Frank = Francouz
mus = otec	Ital = Italián
musa = matka	Espol = Španěl
fil = syn	Emrik = Amerikán
fila = dcera	Afrik = Afrikán
kund = dítě	Austrik = Australan

Když bratr Pavel tato slova přečetl, upozorňoval jej bratr Čeněk:

Všímej si, jak jsou ta slova sestavena: předměty náležející do téhož druhu, vyjadřují se podobně na př. úkazy přírodní: blesk, déšť, sníh, led = bax, rax, lax, ox; ovoce, jablko, hruška, trnka = ob, lob, vob, sob.

Předměty znamenající opak, jsou vyjádřeny převráceným slovem: světlo = lik, tma = kil; teplo = ir, zima = ri.

Přídavná jména jsou vzata z podstatných jmen, která tou vlastností vynikají, přidáním »or«, »r«.

Čti dále!

Přídavná jména.

likor = světlý
kilor = tmavý
hovor = hornatý
paror = vychovaný
taror = kostelní
faror = farní
axor = studený (led)
laxor = bílý (sníh)
lor = mokrý (voda)
baxor = rychlý (blesk)
lator = suchý (seno)
iror = teplý
liror = horký
vinor = kyselý (víno)
suror = mluvný, výřečný, ústa
ledor = pracovitý (ruka)
falor = krásný (květina)
veror = pilný (včela)
asor = slaný
vor = vzdušný
lupor = pevný (železo)
augor = drahý (zlato)
vitor = křehký (sklo)

Nyní přetrhl bratr Jan další čtení a učinil tuto poznámku: přídavná jména připojují se tak, jak jsou, beze změn k podstatnému jménu, ať si jest v jednotném neb množném čísle a v kterémkoli pádě.

Slovesa se právě tak tvoří od podstatných jmén přidáním v první osobě »t«, »it«.

Přečti některá slovesa!

likit = svítím (světlo)
muzit = zdím (zedník)
zabit = pracuji (dělník)
berit = čtu (kniha)

Toto jest rozdělení naší vlasti

…někoule«. (Obr. ku str. 61.)

parit = vychovávám (vychovatelna)
tarit = modlím se (kostel)
lisit = pluji (loď)
avit = létám (pták)
falit = kvetu (květina)
haraxit = prší (déšť)
habaxit = blýská se (blesk)
laurit = rostu (tráva)
latit = suším (seno)
irit = zahřívám (teplo)
rit = chladím (zima)
obit = česám ovoce (ovoce)
lumit = vidím (oko)
bumit = myslím (hlava)

Poznamenati ještě sluší, že ku vyjádření lepší jakosti, užívá se slůvek »tob«, »letob«.

Chceme li tedy vyjádřiti: krásný = falor, krásnější = tob falor, nejkrásnější = letob falor.

Jak pozoruješ, celý návod mluvnický vyplní pouze jednu stranu knihy. A jak jest vše snadné pro paměť!

Byly činěny dříve mnohé a mnohé pokusy sestaviti mezinárodní řeč, ale všecky pokusy se rozbily o obtíže řeči a strannickost slov. Když však tato řeč se objevila, ihned došla všeobecného uznání. Jediná obtíž zde spočívá v naučení se slovům. Tu obtíž nelze ničím překonati, než pilností a dobrou vůlí. Kdo jen poněkud má dobrou vůli řeči té se naučiti, mluví velmi plynně za půl roku.

Ovšem, nejjednodušší by bylo učiti této řeči už dítky, které začínají mluviti, ale láska k našim mateřským řečem jest tak mocná, že napřed učíme je své mateřské řeči, pak teprv později »Esperantu«, co nutnému zlu.

Tak naši známí strávili neděli, ale to všecko jen k vůli nalezenému bratru Pavlovi; jindy tomu tak nebývalo, nýbrž po vykonaných službách Božích činili výlet vzduchem, k ústředním hrám do větších osad, měst. To si ponechali na budoucí neděle.

Bratr Pavel se obyčejným způsobem rozloučil a ubíral se do své komnaty. Chodil chvíli zamyšlen sem a tam, až pak stanul u okna.

Ach, toť jest rej ve vzduchu! Lidé létají jako ptáci sem a tam! Toť jest lepší než divadlo!

Jest-li pak i ptáci se odvažují závoditi ve vzduchu s lidmi? Oh ano, létají, jako by byli s lidmi kamarády! Ví, že se jim nesmí ukřivditi, tudíž jim nezbývá, než-li si navyknouti mezi lidmi. I u ptáků jest pokrok!

Ještě chvíli pozdvihoval svých očí oknem na ten rej vzduchem, pak se vrátil ku svému oblíbenému fonografu, vybral proužek, na němž byla popsána nynější soustava státní k poslouchal.

Zeměpisné rozdělení zeměkoule.

Naší vlastí jest celá zeměkoule, kterou my lidé obýváme.

Veškerá naše vlast rozdělena jest dle velkých jazykových kmenů na spojené státy. Státy tyto jsou: slovanský, germánský, románský, turecký, indický, čínský, australský, americký, africký, ledový.

Státy dělíme na provincie:

Stát slovanský obsahuje provincie: Rusko, Sibíř, Čechy, Poláky, Jihoslovany.

Stát germánský objímá provincie: Anglii, Švédsko, Hollandsko, Německo.

Stát románský zaujímá provincie: Francii, Španělsko, Italii.

Stát turecký má provincie: Turecko, Malou Asii, Persii, Severní Afriku.

Stát čínský zahrnuje provincie: Čínsko, Japonsko a zadní Indii.

Stát indický počítá provincie: Indii, Tibet a Mandžurii.

Stát australský tvoří provincie pro sebe se všemi okolními ostrovy.

Stát americký rozprostírá se v provinciích: Sev. Amerika, Jižní Amerika a souostroví.

Stát africký tvoří provincie Afrika počínaje od rovníku.

Stát ledový obsahuje provincie: severní a jižní točnu.

Provincie obsahují města a osady (kolonie).

Toto jest rozdělení naší vlasti »Zeměkoule«.

K vůli kratšímu pojmenování jsou spojené státy poznamenány velkými písmenami abecedy, provincie malými písmenami abecedy, města římskými číslicemi a osady arabskými číslicemi.

Zeměkoule má značku Ω

Státy:

slovanský A	čínský F
germánský B	australský G
románský C	americký H
turecký D	africký J
indický E	ledový K

Provincie:

Rusko a	Malá Asie n
Sibíř b	Persie o
Čechy c	Sev. Afrika p
Polsko d	Indie q
Jihoslované e	Tibet r
Anglie f	Mandžurie s
Švédsko g	Čínsko t
Hollandsko h	Japonsko u
Německo i	Zad. Indie v
Francie j	Australie a ostrovy x
Španělsko k	Amerika a ostrovy y
Italie l	Afrika z
Turecko m	Ledový zs

Městy zoveme osady, v nichž se počítá nejméně 20.000 obyvatelů, ostatní nazývají se osady-kolonie.

Města označují se římskými číslicemi, počínaje městem s největším počtem obyvatelů a to jest:

Praha I	Stockholm XV
New Jork II	Petrohrad XVI
Chicago III	Cařihrad XVII
Londýn IV	Madrid XVIII
Paříž V	Buenos Agres XIX
St. Louis VI	St Francisco XX
Tokio VII	Moskva XXI
Peking VIII	Hamburg XXII
Lisabon IX	Bremy XXIII
Vídeň X	Terst XXIV
Berlín XI	Alexandrie XXV
Řím XII	Kairo XXVI
Christiania XIII	Pešt XXVII
Brussel XIV	

Chceme-li teď poznačiti Prahu, píše se A c I, Halenkov A c 28203. »A« znamená slovanský stát, »c« provincii Čechy, »I« město, 28203 osadu.

Provincie Čechy zahrnuje všecky českým jazykem mluvící, tedy staré Čechy, Moravu, Slezsko rakouské a pruské, uherské Slovácko.

Zde bratr Pavel ustal a přemýšlel o tom, co slyšel. Seznal, že mnohá města co do počtu obyvatel přeskočila jiná, za starých časů lidnatější. Divil se též nemálo, že Praha nyní zaujímá mezi městy první místo. Vysvětlení o tom se mu dostalo později.

Též se nemohl srovnati s myšlénkou, že by počíslování mohlo býti praktičnějším, než-li stará pojmenování.

Byl však přesvědčen, poněvadž všecko, co doposud viděl, bylo dokonalejší, než-li staré, že i toto musí míti své přednosti.

Život rodinný a společenský.

Bratr Pavel byl zvědav, jaká práce mu bude přidělena. Věděl, že se nyní ku každé práci nehodí, an se jí neučil, a také neočekával zvlášt vynikající úlohu v zaměstnání.

Ještě dva dny jej dělily od práce.

Mezi tím chodil pravidelně do známé jídelny a zde se ještě mnoho jiného dověděl, zvlášt seznal život rodinný a společenský.

Manželé uzavírají sňatek před duchovním v kostele bývají zapisováni ve farní budově.

Manželství jest nerozlučitelné.

Dítko narozené jest pokřtěno a zapsáno do rodní knihy ve farní budově. Dítko zůstává u matky po odkojení rok. Po tuto dobu jest matka dítka sproštěna práce a vykonává jen lehčí práce po domě.

Jídlo se doma nevaří, ale všichni chodí do ústřední jídelny. V době domácího ošetřování dítka musí manžel

po dobu, kdy mażelka se nachází v jidelně, opatrovati dítko.

Dokonaným druhým rokem odevzdá se dítko do vychovatelny, kdež mají matky takových dítek první právo působiti co pěstounky.

Matky, které ve vychovatelně nejsou co pěstounky zaměstnány, mají právo v prázdnou chvíli své dítko navštíviti a se s ním pocelovati, jinak zůstávají dítky ve vychovatelně.

V domech a bytech zachovává se úzkostlivě čistota. Ku čištění domů jsou ustanoveny jisté osoby.

Domy se neuzamykají, poněvadž není obavy před zloději, a to z několika důvodů.

V domech nenachází se nic, majícího zvláštní cenu, nýbrž jen to nejpotřebnější; pak zloděj by ukradenou věc nezpeněžil; konečně, každý dostane vše, co potřebuje, v ústředních skladištích.

Potřeby domácí obstarávají ve všech domech k tomu ustanovené osoby, které procházejí byty, dozírají na čistotu, sepisují potřebné opravy a ty pak sami doplňují.

Práce.

Když si bratr Pavel pochutnal na masitých deštičkách a svlažil jazyk — pravím jen svlažil, poněvadž jeden pohár byl pro toho, který byl zvyklým na litry, přece jen málo, oslovil své spolubratry:

Zaslechl jsem, že mi bude přidělena nějaká práce. Pracujete také Vy? A která práce mi bude přidělena?

Bratře Pavle, poměry pracovní jsou zcela jiné, než bývaly za starodávna. Dříve mnozí pracovali mnoho a jiní nic.

Někteří žili jen z práce ostatních. Nyní jest práce na všecky stejně rozdělena dle schopnosti duševní a tělesné síly. Není člověka na naší zemi, jenž by nepracoval. Ovšem, každá práce není stejně snadná: práce na poli, lesích, pod zemí, v továrnách ve vychovatelnách, úřadech, ústředních stanicích atd. Též v každé továrně není práce stejná, ba ani v jednom závodě nejsou práce, co do obtíží stejné.

Vezměme si za příklad továrnu na konservy: zde pracují jedni při čistění drůbeže, jiní vylupují kosti a

žilky, jiní maso drtí strojem, jiní je proluhují parou, jiní vysušené potírají na prášek, jiní nasycují tukem, jiní z něho tvoří deštičky, dávají do lisů, zase jiní čistí místnosti, jiní řídí práci, jiní čistí po venku. Tyto všecky práce nejsou sice stejné, ale přece se mnoho od sebe neliší. Všichni užívají ku prácem strojů; řídí stroje na rozpracování masa.

Jmenuj mi vůbec kteroukoliv práci, ku každé užíváme strojů, takže vlastní tíži práce přejímá stroj.

Ovšem nejsou jen práce druhu jmenovaného, jsou též v železe, skle, hornické atd., které by se Ti zdály mnohem těžší, ale jest tomu jen zdánlivě tak; ve skutečnosti zase i zde celou tíži práce přejímají stroje.

Ża této příležitosti dlužno připomenouti, jak máme rozdělený čas.

Náš den trvá jako dříve 24 hodin, jen nepočítáme 12 hodin před půlnocí a 12 po půlnoci, nýbrž celý den s příslušnou nocí dělíme na 24 hodin. Těchto 24 hodin jest rozděleno na tři části, vždy po osmi.

Osm hodin pracujeme, osm hodin věnujeme rodině a odpočinku a 8 hodin ku spání.

Porovnáme-li naše nynější rozdělení času s rozdělením času starým, začíná naše práce dle starého rozdělení o hodině 9. dle nového o hodině 1. Práce končí dle starého počítání o 5 hodině odpolední, dle nového však o 8. hodině.

Čas dle starého počítání od 5 hod. odpoledne do 10 hod. večer a pak 6 hod. ranní do 9 hodin odpol., čili dle nového počítání čas od 8 hod. do 13 hodin a pak od 22—1 hodin jsou určeny k zotavení. Konečně čas pro spánek jest dle starého počítání od 10 hodin večer do 6 hod. ráno, dle nového počítání od 13 hod. do 21 hodin.

Na to vyndal bratr Čeněk kapesní hodinky jen jako knoflík velké a ukazoval na nich 24 číslic. Jedna rafie ukazovala číslice, byla právě na polovici mezi 8 a 9 hodinou, bylo tedy ½9 hodiny. Druhá menší rafie ukazovala minuty, třetí větší datum dne a čtvrtá měsíce.

Náš trojlístek byl tak zabrán v hovor, že ani nepozoroval, jak čas plyne, a že mnozí hosté, kteří později přišli, už zase opustili místnost. Vstali též a odešli.

Když byli ve svém domě, sdělili bratru Pavlovi, že již jest proň v prvním poschodí určený a připravený stálý byt; bratr Jan zavedl bratra Pavla do jeho příbytku a pravil:

Dovol, abych Ti podal ještě krátce vysvětlení o práci, kteréhož Ti bratr Čeněk pro spěch podati nemohl. —

Oba se posadili proti sobě na lehké bambusové židle. —

Slyšel jsi, že naše práce trvá 8 hodin a to od 1 až do 8 hodiny. Než nemysli, že jest tomu tak u všech; vždyť přece jsou práce, které se musí konati po této době, nebo před ní: čistění, větrání a opravování pracovních místností. Proto takové práce se překládají hodin od 1—8 na dobu, kdy pracovníci mají prázdno, a to jsou hodiny 9, 10, 11, 12, 13, 22, 23 a 24; jak vidíš, pracují i tito 8 hodin, ovšem v jinou dobu; pak v době, kdy ostatní pracují, t. j. od 1—8 hodin, mají prázdný čas.

Nebo jsou práce, které vyžadují delší doby, jako práce pod ústřední jídelnou. Víš přece, že tam přicházíme dvakráte denně a to před 1 a po 8 hod. Vůbec 2 hodiny před prací a 2 hodiny po práci jest dovoleno hostům do ústřední jídelny, zvané skleněného domu, přicházeti; dostanou jídlo pouze mezi 23—1 a pak 8—10 hodinou.

Bratři a sestry, kteří jsou zaměstnáni v síni pod ústřední jídelnou kladením jídel na vytahovadla, pracují takto 4 hodiny (2 hodiny před a 2 hodiny po práci), k čemuž ještě přistupují nové 4 hodiny pro čistění nádob.

Bratři a sestry, kteří jídla připravují, pracují již 2 hodiny před 1 hodinou a před 8 hodinou, tedy též 8 hodin, ovšem v jinou dobu; pracují tedy od 23—3 a pak od 6—10 hodiny; mají tedy mezi hodinou 3—6 a pak 10—12 hod. prázdno.

Jest ještě jiný druh práce, kterému by se nechtěli lidé věnovati po celých 8 hodin, ale pracovali by raději jinde ku př. čistění stok a j. p. Tu se takové práci ubraly 2 hodiny, a nyní i pro takové práce jest dostı přihlášek.

Ve vychovatelně pro dítky prvního stupně střídají se pěstounky ve 24 hodinách třikráte, na druhém až čtvrtém stupni má každý vychovatel 4 hod. vyučování a 4 hodiny dozoru před a po hodinách vychovávacích.

Vůbec hledí se, aby pokud se toho dá docíliti, přiblížil se počet hodin pracovních základnímu počtu ku práci určenému; takto není nikdo zkrácen.

V pracích podzemních střídají se dělníci po 6 hodinách a dvakráte za den.

I bratři lékaři, duchovní, technikové mají ku práci vymezený čas.

Lékaři obého pohlaví neordinují ve svých bytech, nýbrž v nemocnici a to v době, kdy jest pravidelně prázdno, t. j. od 21—1 a pak od 8—12. Jsou kromě toho povinni v případě nutnosti přispěti nemocnému v každou jinou chvíli.

Taktéž bratři duchovní přijímají v udanou dobu od 22—1 a od 9—14 hodiny, v kterýžto čas jsou za-

hrnuty v služby boží. Služby boží jsou každodenně od 22—23 a to mše sv., křty. oddavky, pohřby, pak následují zápisy do matrik. Jsou jako bratři lékaři povinni každé chvíle přispěti nemocným.

Mohl bych Ti ještě jiné práce a jiná povolání jmenovati ale během svého pobytu mezi námi uvidíš vše na vlastní oči.

Zítra jest neděle, den Páně, poznáš naše poměry náboženské.

Bratr Jan povstal se židle, zatleskal rukama, což po něm bratr Pavel opakoval a vzdálil se.

Jak se zdá, byl nyní bratr Pavel ponechán samu sobě, jako každý jiný bratr; jen ještě byl zvědav, která práce mu bude přidělena.

Světnice, v níž měl ode dneška stálé bydliště, byla vkusně, ale zcela jednoduše zařízená. I fonograf i psací stroj zde byly, jen ještě se ohlížel po létacím stroji; ten dosud scházel.

Bratr Pavel byl nyní o samotě a přemýšlel o všem, co viděl a slyšel; zvlášť poslední slova rozhovoru jemu tanula na mysli: »u nás pracuje každý«. To se snadno řekne »pracuje každý«, ale jak, když nechce, nebo pracuje lenivě? Lidé nejsou andělé; jací lidé byli za starodávna, takoví jsou asi i nyní.

Než i v této záhadě mělo se dostati bratru Pavlovi rozluštění, jakmile sám počal pracovati.

Peníze více nejsou v oběhu, poněvadž odpadla příčina jich užívání. Každý obdrží, kolik k životu potřebuje, a každý k tomu svou prací přispívá.

K živobytí potřebují stravu, a tu dostávají v ústřední jídelně, pak šaty a ty dostávají ve skadištích.

Žádný nemá více než-li dvoje šaty. Šaty obnošené, které se více nehodí, vymění se za nové. Ostatek jest

šatstvo velmi jednoduché. Vespod nosí obé pohlaví bílý rubáš, na vrchu mužští široké nohavky, ženské krátké sukně, oba pak kabátec; na hlavě mají lehké stejné klobouky.

V létě nosí se šatstvo lehké, v zimě oblékají přesně dlouhý, ale lehký kožíšek.

Jak jest oděv jednoduchý, tak jest zase vkusný a čistý. Jest na celé zeměkouli stejnokroj.

Jedny šaty berou se do práce, druhé pak na ostatní čas.

V ohledu zdravotním jest postaráno o koupání a lékaře, vše darmo. Každý jest povinen jednou v témdni tělo své v láznich očistiti; o tom se vede seznam.

Opilství nepanuje. Nenajde se k tomu příležitost V ústřední jídelně dostane sice každý po jídle zdravý nápoj, ale jen určitou míru; i zde je proto dozor.

Sirky úplně vymizely; doma svítí se elektrickým světlem, ale nevaří se nikde. V žádném domě nejsou proto zařízené krby.

Z toho patrno, že potřeby životní nejsou přehnané. Poněvadž jest každý nucen pracovati, snadně se doplňují.

O nějakém kapitálu, daních, poplatcích atd. není nyní ani řeči.

Než není vyloučena možnost zločinu. Zločince posílají za trest do továren, v nichž se spracují látky zdraví škodlivé. Čím větší provinění, tím jest životu nebezpečnější způsob práce a delší pracovní doba. I zločince využitkují k blahu člověčenstva.

Při menších proviněních platí zásada: čím se provinil, tím musí býti trestán.

Urážka na cti jest nemožnou, poněvadž jest jednak vyloučen každý způsob hrubého mluvení, pak urážející odsoudí se za nynější pokročilé doby sám.

V každé osadě větší (čítající 10000 lidí — a takové jsou nyní po většině, poněvadž za doby nové ústavy splynuly sousední dohromady) jest soud na způsob staré poroty. Soudcové jsou vylosováni ze zachovalých a rozšafných mužů i žen, a tito volí si pro každý případ předsedu — hlavního soudce. Všech pro jedenkaždý trestní případ vylosovaných soudců bývá 10.

Obviněný z těžších přestupků, mezi něž se počítá i nedbalost v přikázané sobě práci, bývá poslem ústně obeslán. Ještě téhož dne se vyšetří provinění, přivedou důkazy a vynese rozsudek.

Nedostaví-li se obviněný, jest ve své nepřítomnosti souzen.

O uprchnutí se žádný ani nepokusí. Kam by také prchl? Všude jest doma a pomocí telefonů a zrcadel poznán. O tom ví už malé dítě.

Zločinci nebývají při svých pracích v továrnách neb báních zvláštní stráží střeženi, poněvadž stráž obstarávají elektrické přístroje, které se ozývají, případně i uprchlíky zajmou. Prokáže-li trestanec polepšení, zmírňuje se mu práce i doba trestu.

Obyčejná lenost bývá trestána přesčasnou prací; když všichni práci opustili, podrží se provinilec přes čas, kdež musí uloženou práci vykonati a dohoniti; neučiní-li tak, jest zařaděn mezi zločince.

Provinění proti mravnosti tresce se vystavením provinilce na místě hanby v prázdný čas a to s odepřením jemu jídla.

Slyšeli jsme, že jídelna jest přístupna pouze 2 hodiny před a 2 hodiny po práci; je-li kdo v tu dobu trestán, přijde tím samým i o jídlo, neboť později nesmí nikdo přijíti.

Též krádež v továrnách ku př. konservů bývá trestána přesčasnou prací a odepřením jídla; prací musí nahraditi učiněnou škodu.

Ústava.

V každém městě a v každé osadě jest správce, jehož úlohou jest dozírati na práci, přidělovati osoby té neb oné práci, zboží vyrobené odváděti do ústředních skladišť, přijímati zboží odtud zaslané a přidělovati je skladištím místním.

Za příčinou vysvětlení budiž uveden příklad:

V osadě č. 28203 spracují se konservy, a shotovují bambusové židle. Částí konservů a židlí doplní se domácí spotřeba, ostatek odešle se do ústředních skladiští provincních, odtud se přidělují do provincií, přebytek pak se odešle do té provincie, která se zde o to přihlásila; sousední mají přednost.

Ponévadž však zde ku shotovování židlí bambusových jest třeba bambusových tyčí, přijímají se zase z ústředního skladiště provincního.

Provincní skladiště jest v každé provincii jedno, a toto řídí správce provincní s pomocným lidem. Nejprve zaopatří se provincie výrobami domácími, přebytek se pak odvádí.

K vůli objasnění:

V osadě č. 28203 vyrobí se tolik židlí, že $^7/_8$ se jich musí odvésti skladišti provincnímu v Olomouci. Skladiště provincní má tu povinnost, opatřiti nejprve židlemi města a osady české, přebytek pak odvésti sousední provincii, která se o ně přihlásila.

Jediný jakýsi vlastní dozor tvoří létací kontrola po všech skladištích. Sídlo létací kontroly jest v Praze, tu máš jednu příčinu, proč Praha tak rozkvétla.

Jak z toho patrno, jest celá ústava založena na pravidlu o zprostředkování práce a výrobků. Jiných představených století 24 nezná.

Zákony psané nejsou. Na staré zákony pohlíží se nyní jako na nějakou nestvůru — zvlášť na trestní! V trestních nic jiného nebylo, nežli: 3 dny arest, 30 K pokuty, 30 dní arest, 150 K pokuty, 1 rok arest, 20 let arest, oprátka!

Zákony nové nejsou psané, ale závisejí od úsudku vážených spolubratrů, kteří nemíní trestati, ale bratra polepšiti a případně učiniti ho lidstvu užitečným. Zvlášť v trestu smrti vidí se dnes něco nelidského. Protože zločinec jedná nelidsky, nemusí tak jednat spolubratři — toť nynější zásada; tím když zločinci vezmeme život, jej nepolepšíme a také sobě neprospějeme. Takového člověka učiníme prospěšným tím, že jej dáme do práce zdraví a životu škodlivé; zastoupí naše hodné spolubratry.

O vojsku není dnešního dne ani řeči, a taktéž o vlastní nějaké policii. To vše vykonávají spolubratři sami, kde vidí nesprávné jednání.

Již vlastně v celé ústavě proplétá se jakási kontrola — nemůžeme říci dozor, poněvadž jsou si všichni rovni, všichni pracovníci, bratři.

Kdož pak pozoruje nynější lidstvo, neporovnal by je s mraveništěm, v němž lidé jako mravenci pracují, lenivého mezi sebou netrpí? Není více těch, kteří jen užívají a nepracují, není těch, kteří by se nade druhé vypínali; dozorci nejsou ničím více, než každý spolubratr.

Rolnictví.

Rolnictví, toť základ výživy! Rolnictví poskytuje výrobním třídám materiál ku spracování. Poskytuje obilí, hovězí a vepřový dobytek, skot, drůbež atd. Proto také tento obor práce jest hojně zastoupen.

Než rolník dnešního dne nepracuje tak namáhavě, jako dříve; nepotřebuje tolik pracovních sil, jako za starých časů. Vše obstarávají stroje, jež člověk řídí. Od počátku až do konce polní práce užíváme strojů.

Prve však, než-li přistoupíme k vlastnímu popisu polní práce, musíme poznamenati, že nyní rolníci dle starého způsobu mluvení nejsou.

Všecky pozemky tvoří tak, jako celé obyvatelstvo, jeden celek. Všecky krajiny mají nejen půdu, ale i polohu prozkoumanou a pro jisté plodiny za způsobilou uznanou.

Ovšem i nyní dbá se posloupnosti plodin, které k vůli úspoře hnojiva se na témže pozemku rok po roce sázejí.

Ku přechování obilí jsou určena velká ústřední skladiště.

Půda se nejprve zmrví buďto přirozeným neb umělým hnojivem. Hnůj na dvoře ústředního chléva v každé osadě vyzdvihuje se elevatory na velké vozy, nosící 100—200 metr. centů. K té práci postačí jediný člověk. Stlačí páku elevatora a naloží pojednou celý obsah vozu; několik vozů naložených připojí se k automobilu, na nějž si týž muž sedne a jej směrem k polím řídí.

Na poli rozestaví vozy, připojí ku každému po sobě z předu elektrický automobil, ze zadu rozhazovací stroj, spustí zadní část vozu na rozhazovací stroj, pojíždí, mezitím co zadní stroj hnojivo rozhazuje. Vyprázdněné vozy opět se spojí a vrací se pro nový náklad.

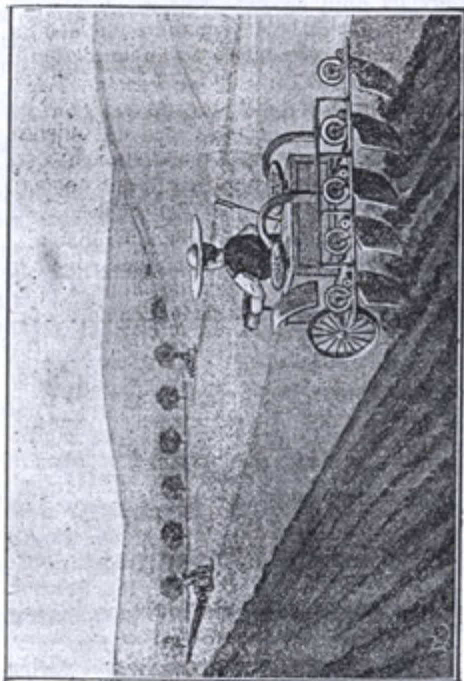
Pro orání půdy jsou též orací stroje automobilové. Muž sedne si na automobil, vpouští pákou hlouběji rádla do půdy a řídí zároveň směr automobilu. Takový orací stroj zoře jedním chodem plochu 10 až 20 m. širokou a urazí za hodinu 10 km; takových strojů oře současně několik.

Půda zoraná se válcuje ježatými válci, pak znovu drobnými radličkami zkypří, načež se strojem vsévá semeno, kteréž se současně dvěma plošinami zahrnuje a válcem hladkým z lehka zatlačuje.

Okopávání a plení děje se též strojem.

Obilí zralé se stroji seče, hned chápadly na vozy nakládá a vozí do stodol, po polích rozestavených, které mají střechy opatřené sběracími čočkami skleněnými, jimiž se teplo sluneční svádí do stodol a zde obilí vysušuje.

Dobře vysušené obilí se elektrickými mlátičkami vymlátí, vyčistí a vozí na automobilech do ústředních obilnic, při nichž jsou mlýny, v nichž se obilí mele.

Pro orání půdy jsou též orací stroje automobilové . . .

Mouka se odvádí do ústředních skladišť, přebytek se pak rozesílá do jiných provincií.

Krajiny na obilí úrodné zásobují obyvately krajů hornatých a vysoko položených, tudíž méně úrodných, moukou, kdežto tyto zase konservovaným masem ony.

Dobytkářství provozuje se ve velkém. Tak ku př. kolem osady naší bývá pole porostlé zelenou pící pro dobytek; v ústředním chlévě jest více než 40000 kusů hovězího dobytka, přes 60000 vepřového a 30000 skotového dobytka; kromě toho jest přes 400000 husí, kachen a 100000 slepic, pak jiné domácí drůbeže méně.

Již z toho počtu jest patrna nadvýroba masitých konservů. Proto též sem do našeho kraje byla určena továrna na konservy. Přebytek konservů se odesílá, a přijímá se mouka. Tak jedna země doplňuje druhou.

Vědy.

Již v kapitole o vyučování, či lépe vychování zvěděli jsme, že jsou v novém světě čtyři stupně výchovy: Výchova dětí, mládeže, jinochů a dospělejších.

Mluvíme-li tedy o vědách, máme na zřeteli stupeň druhý třetí a čtvrtý. Stupeň druhý jest základ všeobecný, stupeň třetí základ odborový a stupeň čtvrtý vlastní vědecké odborové vzdělání.

Na stupni čtvrtém vychovávají se duchovní, lékaři, technikové a vychovatelé.

Kteří na stupni čtvrtém prokázali dostatečné vzdělání, bývají učiteli lidu: duchovní v ohledu duševním, vychovatelé, lékaři a technikové v ohledu hmotném.

Než tážeme se, jak to, že století poslední učinila ve všem tak znamenitý pokrok ve vynálezech?

Vynálezy děkují za svou bytnost sboru učenců. Věc se má takto:

Z těch chovanců, kteří na stupni čtvrtém jevili zvláštní nadání badatelské, volí se každoročně ti nejosvědčenější pro ústřední laboratoř celé zeměkoule,

sídlem v Praze. Toť nový důvod proč Praha tak zmohutněla.

K vynálezům jsou tyto potřebné podmínky: 1. bádavý a bystrý duch, 2. vytrvalost, 3. klid, 4. soupomoc jiných, 5. nástroje.

Byla tedy vystavěna v Praze ústřední výzkumná stanice — ohromný dům, v němž dlí asi 1000 nejlepších badatelů ze všech států; každý z nich má svou světnici a v ní potřebné nástroje k nákresům a výpočtům. Všichni mají odborové síně, v nichž společně o vynálezech pracují.

Za často potřebuje badatel klidu a nerušenosti; tu odebéře se do své komnaty, kdež pracuje v nákresích. Podaří-li se mu výzkum na papíře, ubírá se do společné odborové síně a tam nákres prakticky provádí.

Mají zde po ruce techniky, kteří jim konstrukce dle nákresů shotovují. Badatelé dozírají na práci, pak shotovené částky společně sestavují, zkoušejí a hledají odstraniti vady a nedostatky.

V odborové síni pracuje více badatelů o jednom vynálezu, kteří hledí jeden druhého šťastnými nápady předstihnouti.

Badatelé jsou svobodni a bydlí odloučeně od světa; jinak požívají té největší úcty. Mají dostatek všeho k živobytí a pohodlí. Žijí na způsob klášterníků.

Jeden odbor pracuje právě na projektu spojení naší země s oběžnicemi, jiný na zdokonalení fonografu tak, aby četl i z knih a listů a při tom ukazoval slova, opět jiný na zdokonalení zrcadel tak, aby pomocí jich bez drátu se viděly osoby ve vzdálenosti mnoho tisíc kilometrů (nyní se tak děje pomocí elektrických drátů), opět jiní na způsobení umělého deště a svitu slunečního i v noci dle potřeby.

Dalekohledy máme již tak zdokonaleny, že jimi viděti lidi i zvířata na Měsíci a Venuši; než pracuje se jestě na jich zdokonalení, aby se pomocí jich slunce i jiné hvězdy prozkoumaly.

Roku 2211 učinili naši učenci pokus, jak by se dostali na Měsíc, po případě na některou jinou planetu.

Shotovili velkou ocelovou boudu pro 3 osoby. Bouda ta byla na hoře špičatá, na dně silnou bronzovou ocelovitou plotnou a pak ocelovitým bronzovým pérem opatřena, boky jak vnitř tak zevně pružným kaučukem potaženy, aby co možno nejvíce náraz zmírnily. Tato budka byla postavena na ocelovou plošinu, spočívající na ohromném ocelovitém bronzovém péře, v zemi stlačeném. Do boudy vešli tři technikové, zásobivše se potravinami, nápoji, nástroji, stlačeným vzduchem a j., načež bylo bronzové péro pomocí stroje spuštěno, a budka vyletěla ohromnou rychlostí do výše. Deset minut byla pouhému oku viditelna a pak ještě deset minut dalekohledem sledována.

Tento případ, jakož i jiné pokusy y minulosti jsou v knihách věrně vylíčeny.

Tak o tom podává zprávu tato kniha: Časopis »Světlo« ze dne 12. května r. 2211 přinesl o výpravě na oběžnice tuto zprávu:

»Už před rokem upozornili jsme své čtenáře na dalekosáhlý projekt našich učenců v Praze. Jest tím míněno vynalezení cesty a spojení naší zeměkoule s některou oběžnicí. Projekt ten jest ukončen. Ocelová bouda, jakož i stanice, z níž má býti vymrštěna, odevzdány svému účelu.

Jako cestovatelé a vynálezci přihlásili se tři technikové, t. j. příručí učenců, kteří činí horlivé přípravy ku vzdušné cestě. Vstoupí dne 23. října t. r. (2211) do

budky, uzavrou ji hermeticky, načež stane se ještě téhož dne o 9. hodinách vymrštění budky do výše.

Budka byla již dříve dostatečně popsána, zbývá jen ještě, abychom upozornili na její účelné zařízení.

Spice na hoře má účel rozrážeti vzduch a tak výstup podporovati; bronzové v zemi zapuštěné péro vymrští boudu do výše; péro na dně budky připevněné má při dopadu mírniti náraz.

Jak známo, jest naše zeměkoule obklopena vrstvami ovzduší, které jsou tím hustší, čím jsou povrchu zeměkoule blíže, tím však řidší, čím jsou povrchu vzdálenější, až konečně přestávají — jest pak prázdnota vzduchu, v níž každé těleso pozbývá své váhy.

Podaří-li se našim technikům v budce ještě silou energickou budky překonati prázdnotu vzduchu a tak dojíti ovzduší jiné planety, jest pak velká naděje na podaření výpravy.

Než i tu nastávají nová nebezpečenství.

Jakmile dojde budka s cestovateli do ovzduší jiné oběžnice, bude tam asi týž poměr, jako na naší zeměkouli; bude se budka pohybovati tím větší rychlostí, čím více se bude přibližovati středu planety a musí pak s ohromným nárazem dopadnouti.

Aby se tomu ohromnému nárazu předešlo, jest dána našim cestovatelům dvojí možnost.

První možnost jest tato: vyzkoumají-li, že přišli do podobného ovzduší, jaké obklopuje naši zeměkouli, čili spozorují-li, že jim lze v ovzduší tom volně dýchati, otevrou okenice a vyletí létacími stroji z ní, ponechavše budku jejímu dalšímu osudu.

Druhá možnost jest tato: nebude-li ovzduší volnému letu nebo dýchání přiměřené, zůstanou na dále v budce a nechají ji dopadnouti. Jest pak budka na dně opatřena ocelovitým bronzovým pérem, které se

z vnitřku strojem rozpustí a tak uchrání obyvately budky před ohromným nárazem, ať si padne do vody nebo na souš. Ovšem přáli by si, aby spadli do vody, poněvadž tak jsou najisto uchráněni nárazu silného.

V budce mají s sebou kromě létacích strojů i podmořský člun, pomocí jehož se snadno dostanou na povrch vody.

Úkolem našich cestovatelů jest, tak jako kdysi Kolumbus objevil po vodě Ameriku, vzdušnou dráhou objeviti a popsati planety jednu po druhé!

Vrátí-li se naši cestovatelé, zajisté nám sdělí nejen nedostatky nynější výpravy, nýbrž i nám popíší objevenou planetu skrz na skrz. Pak ovšem budou podnikány nové a nové výlety na touž planetu, z té pak na jinou atd. Zkrátka, budeme se stěhovati s jedné hvězdy na druhou.

Až potud vypravuje časopis »Světlo« a poznati z něho tehdejší naděje ve výzkumy.

Poslyšme další líčení v knize: Učenci naši nikterak nepochybovali, že tři známí cestovatelé se dostanou na jinou planetu; jedinou chovali obavu v návrat k nám zpět. Musili by užíti téhož způsobu na planetě, jakého užili zde na zeměkouli. Budou-li k tomu míti dosti materialu? Budou-li míti dosti pracovních sil? Budou tam životní poměry jim příznivé? To jsou samé obtíže, s nimiž dlužno počítati.

Vrátí-li se tato, nebo vůbec některá další výprava s oběžnice slunce zpět, pak jest spojení hotovo. Tito upozorní na nedostatky a rady nynější výpravy. Stane se zlepšení.

Jak již shora uvedeno, byla vlastně tato výprava zamířena na Měsíc. Ale kdo může s jistotou tvrditi, že tam a nikoliv na jinou oběžnici dopadne? Vždyť sami učenci nevyloučili možnost, že cestovatelé mohou se

v budce dostati do ovzduší jiné oběžnice slunce, tedy mohou ovzduší Měsíce minouti.

K vůli objasnění přečteme si o tom zprávu, kterou týž časopis »Světlo« ze dne 7. ledna 2212 přinesl:

»Sluneční soustava jest naší zeměkouli ze všech soustav stálic nejbližší a proto též pouze tuto známe. Slunce jest stálice, kolem níž obíhá 8 oběžnic s 22 měsíci. Oběžnice ty jsou: Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun a skupina 500 planetoid.

Země má jeden měsíc, Mars 2 měsíce, Jupiter 5 měsíců, Saturn 9 měsíců, Uran 4 měsíce a Neptun 1 měsíc. —

Tyto oběžnice jsou v následujícím pořadí od slunce vzdáleny: Nejblíže slunce stojí Merkur, pak Venuše, dále Země, Mars, skupina 500 planetoid, Jupiter, Saturn, Uran a nejvzdálenější Neptun.

Střední vzdálenost poloměru dráhy zemské jest tato:

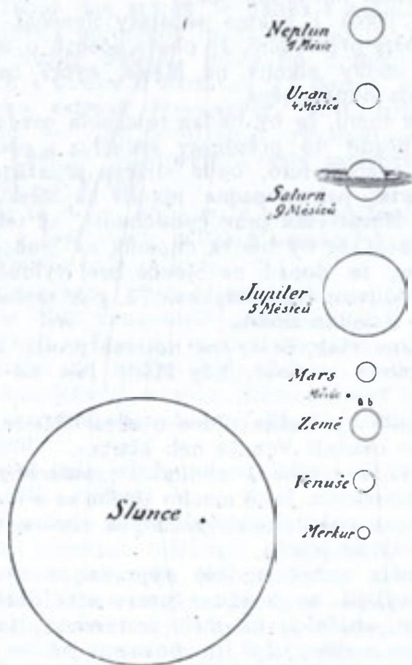
Merkur	0·3871	Jupiter	5·2028
Venuše	0·7233	Saturn	5·5389
Země	1	Uran	19·1833
Mars	1·5237	Neptun	30·0551

Tato vzdálenost oběžnic od slunce se též velmi dobře určuje časem, který potřebuje světlo sluneční, až dostihne některou ze jmenovaných oběžnic.

Tak dostihne světlo sluneční:

oběžnici Merkur za	0 h 3 m	Jupiter	0 h 43 m
Venuši	0 h 6 m	Saturn	1 h 19 m
Zemi	0 h 8 m	Uran	2 h 38 m
Mars	0 h 13 m	Neptun	4 h 8 m

Oběžnice Merkur, Venuše, Země, Mars jsou poměrně malé, mají značnou hustotu a otáčejí se pomalu asi jednou ve 24 hodinách; naproti tomu Jupiter, Saturn, Uran, Neptun jsou poměrně velké, mají malou

Soustava sluneční.

hustotu, otáčejí se rychle asi jednou v 10 hodinách' odkudž po(hází jejich sploštění.

Toto, jakož i nákres soustavy sluneční mohou snadno čtenáře přesvědčiti, že obava učenců o možném dopadnutí budky nikoliv na Měsíc, nýbrž na jinou oběžnici byla odůvodněna.

Dejme tomu, že by budka se minula ovzduší Měsíce, pak přijde do prázdnoty vzduchu, a překoná-li ještě svou energií tuto, bude stržena přitažlivostí do ovzduší Marta; pak dopadne nikoliv na Měsíc, nýbrž na Marta. Menší však pravděpodobnost, ač též úplně vyloučena není, že by budka dopadla na Slunce.

Pravíme, že dopad na Slunce není vyloučen pro velikou přitažlivost sluneční koule a pak možnost výšinu budky z jejího směru.

Doufáme však, že se tak nestane proto, že směr budky byl řízen v době, kdy Měsíc jest od Slunce odchýlen.

Minula-li by budka přece ovzduší Měsíce, přijde pak buď do ovzduší Venuše neb Marta.«

Taková a podobná rozjímání provázela naše tři vzdálené cestovatele. Ještě mnoho jiného se o tom psalo a učenci často pohlíželi dalekohledy k obzoru, zda nepozorovati návrat jejich.

Už měla veřejnost tuto výpravu za ztracenou, učenci pomýšleli na novou výpravu a to důkladnější na některou oběžnici, už měli sestavené plány a už přiložili ruce k dílu, když tu dostanou náhlou zprávu o objevení se těchže tří mužů, cestovatelů na povrchu zeměkoule. Telefonie, telegrafie, časopisy se rozezvučely novými zprávami, ano báchorkami o návratu tří cestovatelů. Zprávy ty neklamaly, cestovatelé se vrátili, ne však tři, nýbrž pouze dva a za to však přivedli s sebou 3 nové obyvatele.

Tento návrat stal se 23. dubna r. 2219.

Téhož dne vrátila se budka s našimi cestovately a projížděla ohromnou rychlostí ovzduší. Všichni obyvatelé budky vyletěli jeden po druhém na letacích strojech z budky a sledovali její dopad. Budka spadla nedaleko ostrovů Havajských. Místo bylo dobře poznačeno. — Naši cestovatelé vystoupili pak na ostrov Oahu, kdež se po strastech cesty zotavovali a chystali na cestu do Prahy.

V tu dobu objevovaly se nejpodivnější a různé zprávy v časopisech, zvlášt o neznámých mužích.

Pravda byla tato:

Očekávání učenců pražských a jejich obavy se vyplnily. Naši cestovatelé skutečně minuli ovzduší Měsíce a byli strženi do ovzduší Marta. Tam dopadla jejich budka do vody, moře, kdežto všichni tři se zachránili na létacích strojích. Sledovali ještě dopad budky, místo zevrubně poznačili, načež letěli, hledajíce pevninu, a tu našli.

Jaká byla jejich radost, když shlédli pod sebou tvory: lidi i zvířata!

Snesli se bez rozmýšlení k zemi a podívili se té velikosti tvorstva: lidé byli o polovičku menší, než-li oni, zvířata pak zcela jiných druhů, než-li u nás, ale též malá. Příčina toho se jim brzy objasnila: Čím větší planeta, tím větší její obyvatelé, a naopak. Oběžnice Mars jest o polovici menší, než-li naše země, a v tomže poměru jest její živočišstvo.

Prvním úkolem našich cestovatelů na Martu bylo se seznámiti s jeho obyvately. To však nebylo tak lehké, poněvadž tito byvše zděšeni takovým zjevem, se rozutekli a skryli. První dny živili se naši cestovatelé konservy.

Podařilo se jim brzy s obyvately Marta se seznámiti. Z počátku smlouvali se ukazováním a posuňky. Zvěděli, že lidé Martovi je mají za bohy s nebe spadlé.

Ponenáhlu zvykali si Martovci na vetřelce, kupili se kol nich, obdivovali obrovskou jejich postavu — a v pravdě byli Pozemčané oproti Martovcům praví obři a byli rádi, když se jich mohli dotknouti. V krátce nabyli k obrům důvěru.

Naši tři technikové našli zde ku své nemalé radosti znalost železa, topiva a primitivních nástrojů loveckých a řemeslných. Ihned přiložili ruce k dílu. První jejich starostí bylo vyloviti budku z moře.

Shotovili v nejbližší blízkosti toho místa, kde budka zapadla, jeřáby, řetězy atd. a pomocí Martovců vylovili budku. Na to počali se zabývati fotografováním. Činili si na porculánových plotnách snímky obyvatelů, jejich obydlí, krajin atd. Procházeli zemi a sestavili mapu obou polokoulí Marta.

Také si přivykli tamnější stravě; živili se s Martovci ovocem, zeleninou, zrním, masem zvířectva, ptáků a ryb.

Než první veliké neštěstí je zde stihlo již prvního roku. Jeden z techniků podlehl útrapám a zemřel. Pochovali ho s velikou slávou a velkým účastenstvím Martovců na Martu a nyní zůstali jen dva.

Tito zbylí dva nesměli ani chvíli zaháleti. Jakmile si osvojili řeč Martovců, shromáždili kolem sebe nejnadanější Martovce a počali je vyučovati v technice, aby jich mohli použíti k zamýšlenému návratu na zemi.

Jaké bylo podivení Martovců, když jim ukázali létací stroj, když činili pokusy s podmořskou lodí, když jim ukázali na porcelánových deskách jejich vlastní podoby, když jim ukázali, že dovedou se dorozuměti i v dálce několika kilometrů. Není se tudíž co

. . . sestavili mapu obou polokoulí Marta.

diviti, že zde nalezli hojnost vděčných žáků a mnoho se do jich tábora přihlásilo. Naši technikové také nebyli s vyučováním skoupí. Během tří let byli obyvatelé Marta úplně přeměněni.

Šatstvo, které dosud měli z listí stromových, zaměnili za šatstvo pozemčanů, shotovili veliké množství létacích strojů, několik podmořských lodí, elektrické tramwaye atd.; vůbec jevili Martovci veliké schopnosti.

Naši technikové prožili na Martu celých 8 let; po tu celou dobu přemýšleli o návratu na zemi, činili přípravy tím způsobem, že prozkoumavše celého Marta, vzdělali si pomocníky; shotovili dalekohledy a pátrali po své rodné zeměkouli.

Tímže způsobem, kterým se dostali se Země na Marta, chtěli se zpět na Zemi vrátiti. Shotovili takovou též vymršťující stanici, postavili na ni budku, vzali s sebou tři obyvatele Marta a v určitou dobu, kdy totiž Mars se nacházel nejblíže Zemi, dali se vymrštiti. Pouť jejich z Marta na Zemi trvala něco přes 24 hodin.

Od r. 2219. jest pravidelné spojení mezi Zemí a Martem; jest už na naší Zemi velmi mnoho Martovců, jakož zase na Martu mnoho Pozemčanů. Martovce nacházíme po různu ve větších městech; v Praze jest jich více než 100. Martovci přijali mravy, zvyky a vzdělanost Pozemčanů; liší se pouze malou postavou od Pozemčanů.

V nejnovější době učiněny pokusy spojiti taktéž Měsíc a Venuši s naší Zemí; že i ty pokusy se zdaří, kdož by již pochyboval?

Umění.

Stavitelství vzalo na se v nové době zcela jinou tvářnost, než mělo v předchozích stoletích.

Domy rostou před očima obyvatelstva, aniž pozorují při nich starých lešení, zedníků a nádenníků; vše se staví ze vnitř.

I materiál stavební jest zcela jiný, než býval za starodávna.

Kdož pak si nevzpomíná na Israelity v Egyptě za doby Faraonů, kdež musili dělati cihly z hlíny a slámy?

Podobný způsob shotovování cihel vrátil se do nejnovější doby.

Cihly dělají se buď papírové neb slaměné, jen že ku spojení toho materiálu nebéře se hlína, nýbrž karet t. j. zvláštní nový druh cementu. Cihly takové mají podobu pískovcových kvádrů, jen že jsou velmi lehké.

A jak dělají základy?

Celý dům se postaví nejprve v kostře z kovových prutů; k tomu cíli zakotví se železné pilíře do země, na ty pak se kovovými spojkami připevňují příční pruty. Mezera vyplňuje se cihlami papírovými neb slaměnými. Kladení cihel děje se vnitř, takže stavení před našima očima roste.

Při novém kostele se provozuje podobný způsob stavby, jenže spodek se vyplňuje cihlami skleněnými, výše pak plotnami skleněnými; celý kostel bude tak, jako ústřední jídelna celý sklenný.

Zevnějšek domů cihlových pokrývá se vrstvou kartu, vnitřek se vykládá deskami s rozličnými okrasami, které se barví a malují.

Kostra střechy jest železná a pokryta papírovými plotnami.

Ještě nových deset dní a náš kostel bude odevzdán svému účelu.

A což věž, zvony a hodiny na ní?

I věž z železných prutů ční vysoko nad kostelem; na ní jsou elektrické hodiny a zvony. Zvony jsou nehybně umístěny, jen kladívka se v nich elektrickým proudem pohybují.

Dříve táhali provazem zvony, nyní spojí se knoflíkem elektrický proud, a zvon se rozezvučí daleko široko.

Nejčastěji bývají zvony harmonické t. j. kovové plotny, na něž kladiva tlukou.

Hodiny věžní mají všude elektrické osvětlení, takže lze na nich z daleka čísti číslice.

A což malířství? Nezměnilo se tak co do uměleckosti, jako spíše co do látek na nichž a nimiž se provádí. Zhusta viděti nyní obrazy na porcelánových plotnách malované; takové obrazy bývají všude zaváděny, jsou trvanlivé!

Mnohem větší pokroky učinilo fotografování. Místo starých fotografických aparátů užíváme nyní fotografických porcelánových ploten, které byvše světlu vydany, přijímají podoby žádaných předmětů. Plotny tyto pak tvoří vlastní obrazy.

Též se fotografují osoby ve vzdálenosti mnoho set a tisíc kilometrů a to pomocí elektrických drátů, zrcadel a zvláštních fotografických ploten.

Nyní, jak už jednou podotknuto, pomýšlí se na odstranění drátů a pouze pomocí slunečních paprsků a zrcadel prováděti fotografie vzdálených osob, tak jak se to stalo s telefonem a telegrafem, při nichž jsou už dávno dráty odstraněny.

I v hudbě shledáváme pokrok oproti časům starým. Hudební nástroje, na něž se za starodávna foukalo a hrála celá kapela vojenská, sestávající ze 40 mužů, řídí nyní 2 neb 3 osoby pomocí elektrických proudů: dvě neb tři osoby posadí se ku knoflíčkové klaviatuře, jezdí po nich, jako za starodávna na klavíře, a slyšíš tu nejkrásnější a nejsilnější hudbu, v níž rozeznáváš velmi dobře hlasy basů, rohů, křídlovek, klarinetů, fléten, bubnů, cimbálů, nápodobení lidských hlasů, zvířat, ptáků, zjevů přírodních, blesků, hromu atd.

Také se hudba může provozovati automaticky, bez působení lidí, pouhými stroji.

Zpěv lidský za to vyhynul a to proto, poněvadž nástroji napodobuje se dokonaleji a krásněji, než-li jest v přirozenosti.

Ostatní vědy a umění, zde nepodotknuté ztratily úplně význam.

Kdož pak dnešního dne filosofuje nebo básní? To předně žádnému nenapadne, a za druhé měl by nevděčné posluchače a čtenáře. Takové věci jsou nyní jako neprospěšné zapomenuty.

Poslední osudy bratra Pavla.

Zdá se, že jsme nyní věnovali více pozornosti tomu, co bratr Pavel viděl a slyšel, ale méně hlavní osobě, jemu samému.

Ó nikoliv; bratr Pavel zůstává nám již proto hlavní a důležitou osobou, poněvadž jemu samému dostalo se té milosti boží, dívati se do starého a nového věku.

Co by za to jeho bohatí souvěkovci dali, kdyby alespoň na 4 dny mohli z hrobů povstati a podívati se na nový svět; ti by tak otvírali oči, jako z počátku bratr Pavel.

Pavel využil, jak se sluší, dané mu prázdné chvíle ku zotavení, přeptal se na vše potřebné důkladně a byl už po většině o všem důkladně poučen a jak sám o sobě tvrdí, se i do nové doby řádně vžil.

Přišel den, kdy mu byla práce přiřknuta.

Bratr Pavel zavítal v obyčejný čas ráno do ústřední jídelny a tu mu někdo sděloval, že jeho prací bude čistění místností a předmětů pod jídelnou.

Ještě téhož dne dostavil se na vykázané sobě místo a uchopil se práce. Překonával svědomitostí vrstevníky nové doby; byl ještě zvyklý na otročení; nyní práce se mu mnohem více líbila. Není tedy divu, že si bratr Pavel získal brzy oblibu u všech a byl volen do sboru soudců, jednak proto, že byl nejstarší, pak že byl poctivý a rozšafný muž.

Co se dále stalo s bratrem Pavlem? Žil ještě dlouho? Zůstal svobodným?

Jako poctivec z úcty ku své zemřelé manželce zůstal vdovcem až do smrti; za manželku a své potomstvo se často modlíval.

Žil prý ještě 12 let v novém světě, takže dosáhl celkem věku 460 let.

Obtížen věkem a zásluhami připojen byl ku svým předkům r. 2322.

Dodatek.

Ještě ve 20. století považovali mnozí takový společenský život za nemožný tvrdíce, že byly podobné pokusy zde onde činěny, ale všecky se rozbily. (Viz »Práce a mzda«, Dr. K.)

Něco jiného jest zavésti takový způsob společenského života sporádně, t. j. zde onde, a něco jiného, zavésti všeobecně.

Nedivíme se, že takové sporádní pokusy se rozbily. A proč? Proč mizí v moři malé ostrůvky a velké rostou?

Hlavní příčinou nezdařených pokusů jest bohatství, peníze, po nichž žádostivost lidská se shání. To by musili býti andělé takoví dělníci, aby vidouce kolem sebe požitky, pohodlí, bohatství, sami se věnovali podniku společnému, nechtějíce míti z něho co největší užitek!

A co říci o snaze pokrokářů století minulých odstraniti každé náboženství, Boha? Snaha taková podobá se zvonění na mraky.

Náboženství jest vepsáno do srdce lidského, do přirozenosti člověka, a bude tak dlouho, dokud budou lidé. I ti, kteří chtěli Boha odstraniti, mají v sobě hlas, který se proti nim ozývá, takže se musejí cvičiti, aby hlas ten utlumili, — než vše marné! Hlas ten probouzí se opět a opět, takže i ten nejzarytější nepřítel Boha cití chvílky, kdy potřebuje Boha, jeho útěchy. A kdyby po celý život Boha zapíral, na smrtelném loži dostaví se ta chvíle, kdy žádá útěchy od Pána Boha.

Marná jesti všecka věda,
která Boha zapírá;
tím pak, jenž se zapřít nedá,
moudrost má se zavírá. (Jablonský.)

Kdosi namítá: To by bylo všecko krásné, kdyby lidé měli stejné žaludky!

V ústředních jídelnách dostane každý ne sice co do velikosti, ale co do výživnosti tolik jídla, že se jím i největší jedlík může nasytiti a ještě mu něco zbude; zbytek může s sebou vzíti domů, ač-li chce. Toho však málo kdo činí.

Není tento řád i Bohem samým schválený?

Pán Bůh učinil všecky lidi sobě rovné: Člověk přichází nahý na tento svět a nahý jej opouští, to jest žádného majetku, důstojnosti a předností s sebou nepřinesl a také se světa neodnáší. To slunce svítí na rozkaz Boží pro všecky stejně; ten blesk, hrom, krupobití, déšť nezná pánů a chudáků; ten ptáček v lese a zahradě tak zpívá tomu žebráku jako boháči; to kvítko na poli roste tak pro nuzné, jako pro velmože.

Učinil tedy tu nerovnost na světě Pán Bůh? Ó, rozhodně ne, nýbrž lidé!

Chtivec shání se po bohatství; lenoch užívá majetku v nečinnosti; pyšný šlape po svých spolubratrech; ctižádostivý se shání po důstojenstvích a vyznamenáních; nestřídmý považuje své břicho za cíl životní — zkrátka lidská vášeň, jíž bylo volno pod názvem práva a zákona pustiti uzdu, učinila nerovnost mezi lidmi.

Proč tedy bojuješ člověče pod rouškou pokroku proti Pánu Bohu? Proč proti náboženství? Není to nespravedlnost? Není to nevědomost? Zajisté tak čině nemyslíš.

OBSAH.

